

apud nos nō arbitrati diuinitas pensitatur.
 Et nisi hōi deus placuerit. deus non erit. hō
 iam deo pprius esse debet. Tyberius ergo
 cuius tpe nomen xpianū in scdm intrauit
 amūtrata sibi ex syria palestina que illi uerita-
 tem illius diuinitatis reuelauerāt detulit ad se-
 natum cum prerogatiua suffragij sui. Senatus
 quia non ipse pbauerat respuit. Cesar in hōia
 mansit cōminatus periculū auctoribus xpia-
 norum. Hec tertullianus.

Quod profecto diuina providentia ita tunc
 Cesaris sensibus ingessit ut absq; ullo ob-
 staculo in ipis dūtaxat in itis euangeliij sermo
 usq; uaq; pueret. Vñ et finē est ut repē-
 te q̄i celitus lumen ostensum aut radius q̄-
 dem solis erumpens totum orbem claritate
 supni lumis illustraret. ut cōpleret et illa pphe-
 tia que dixerat in omēs terram grauit sonus
 eorum. euangelistarū dūtaxat et aploz. et in
 fines orbis terre uerba eorum. Ex quo p omēs
 ciuitates ac uitos inēse multitudines uelut
 messium tpe humenta ad ardeas. ita ad ecc^{as}
 ppli. congrebabantur. quicūq; ill a pentibus
 tradite sibi moribide supsticōis uiculis tenebā-
 tur. p doctrinā xpi sil et p uirtutū miracula q̄
 fieri uidebant. recepta uera dei notitia. tūq;
 a tyrāpnicis dñis liberati ad unū uerū deum
 et dñm creatorēq; suum uetusti penitentes
 erroris fideli tū confessione ueniebant. Cum
 ergo passim iam p omēs gentiū ppos. philius

m.

Handwritten marginal note in red ink.

Cornelius primus conuersus
ad fidem.

Vbi primus appellatus est
christianus.

Cayus imperator
suscepit.

herodes dampnat
exilio.

philo insignissimus
scriptor.

effunderetur diuina dignatio. **S**pinus cornelius apud
caesaream palestine urbem maximam cum omni
domo sua ad fidem christi petro ministrante peruenit.
Iam inde quod plurimum et alij ex gentibus apud anti-
ochiam ad fidem uenerunt eorum predicatore pertra-
cti. Quos profectore aduersus stephanum comota
disseminatos esse per omnem locum superius edocui.
Per quos et apud antiochiam florentissima regre-
gatur ecclesia. In qua erant etiam prophetia ordinis
uiri quae plurimum cum quibus et barnabas et
paulus. Quibus omnibus pater in gloria dei et
unanimitate de gentibus ibi primus discipuli ue-
lut eperni fonte sumpto uocabulo appellati
sunt christiani. Quia tempestate agabus unius
ex hijs qui aderant prophetis fuisse magnam
futuram diuinis flagabat orandis. Paulus
uero et barnabas cum ministerio a fratribus collecto
quod scorum uisibus deseruaret ierosolimam destina-
tur.

Interea tyberius duobus et uiginti ante
annis sui principatus gratias uiuendi fine
fecit. post quem gaurus imperium suscepit et con-
tinuo iudeorum principatu tradit agrippae filio
et philippo. ac lisiam tetrarchias. cum quibus et
paulo post herodis eidem pater contulit. Ipse
uero herodem qui uel in iohannis norem auctorum
extitit uel in passioe domini interfuerat multis ex-
cruciatum modis eterno dampnat exilio. Sic io-
sephus in hijs que supra inseruimus scribit. **H**ic
temporibus philo insignissimus scriptor florebat

Qui non solum in nra uerū et grecorū plūia p̄
 mus int̄ p̄mos habetur. Hic autē gr̄ie quidem
 a proauis hebreus. Apud alexandriam uero
 in omnibus claris et nobilibus uiris. clarior
 et nobilior erat. In diuinis at̄ legibus et patri-
 is institutis quantis qualisque fuerat ex hijs
 que nobis librorū suorū tradidit monimētis oī-
 bus clarū est. Quis enī digne ualeat explicare
 quanta eius in liberalibus litteris fuerit institutio
 Quanta in philosophiis. Quātalq; maxie in
 plōnis. et pitagorūis fuerit disciplinis. Ut qui
 omēs qui serum floruerant pene et qui presserat
 superat. Hic ergo ipse t̄pibus gr̄i quāta iudeis
 acciderint mala quāq; uoluntibus exponit. Sed
 et eiusdem gr̄i mentis insaniā rememorat q̄
 in t̄m̄ sup̄bie elatus sit. ut d̄m se uoluerit appl̄-
 lari. In ip̄is autē ubi de iudeorū cladibus refert
 suam quoq; legationem quā p̄ tribulibus suis
 iudeis detulit ad urbem romam describit. et q̄ p̄-
 orans apud gr̄ium p̄ patrijs legibus nichil am-
 plius quā ir̄itionē retulerit. doli imo et pene
 periculū mortis retulerit.

Quod et iosephus meminit horū in octauo de
 antiquitatū libro. talia quēdā scribēs. Et quē
 tū seditio apud alexandriā fuisset exorta inter
 iudeos et grecos. t̄m̄ ab utrisq; p̄tibus legati
 mittuntur ad gr̄ium. In quibus p̄ p̄te grecorū
 erat quidam grecus legatus apion noīe. Qui
 cum cetis q̄ plūmis insimularet iudeos tum
 maxime q̄ honorē telari non desereret ut moris

Apion.

est facere omnibus qui romanis fastibus subiaceret
Non ergo aiebat neque aras graeco neque templa con-
struunt neque alia huiusmodi in quibus ei diui-
ni honores a provincialibus deferuntur. Sed so-
li sunt qui neque statuas ei decernant neque sacri-
cium nominis eius obsecrent. Quinque huiusmodi et alia graeco
uocata allegaret apion proque conatu redderet
graecum. Philo qui legationem fecerat iudeorum uir
in omnibus magnificus alexandriae labarthe fe-
phie non ignarus potentissime purgauit obie-
ta. Sed abiit eum graecus et iubet illis et co-
spectu suo abscedere. Dum iracundia repletus se-
cum ipse uincitur quid in eos conferat mali. Et
illius autem philo non iniuria aut ad iudeos qui
sibi altabant. Bono autem oportet nos esse qui-
bus tratus est graecus quia necesse est adesse diui-
ni ubi humanum cessat auxilium. Huiusmodi quidem iose-
phus. Sed et idem philo in suo libro quem de sua
legatione conscripsit sigillatim de omnibus que a
semet gesta sunt refert. In quibus illa sola memo-
rabo que legentibus euidenter iudeos diuinam
procurantem que aduersum christum ausi sunt indicat
ultranem

Primo quidem temporibus tyberii philo refert
in urbe se ianum quendam apud imperatorem
uenerunt eorum gentem summo misu interire
uoluisse. In iudea autem prolati sub quo misalua-
terem facinus admittit est dum templum quod in ie-
rosolymis tunc adhuc manebat integrum prophan-
re temptaret maximis eo perturbatoribus agitauiſſe

Sed et post tyberij casum refert successorem eius
 gaurum cum ceteris quam plurimis. tunc etiam iudeorum
 genti acerbissimum extitisse. Quod presto est etiam
 ex ipsius scriptoris sermonibus discere. Multa quod
 inquit erat in gaio ingenij prauitas qua erga
 omnes homines tunc preempue erga iudeorum gentem
 ferebatur. et speciali quadam sententia loca eorum
 que in diuinis habent supplicioribus consecrata
 incipiens ab alexandria diripiet contra religio-
 nem moremque gentis pphana ubet. statua
 suis et signis atque ymaginibus ea replens.
 Templum quoque sancte ciuitatis. quod solum manebat
 totius pphane contagionis intantum et a maiori-
 ribus perdurauerat. Alia commutare in templum
 proprii nominis ausus est ut edes iouis nobilissimi
 noui dei gra uocaretur. Sed et alias inuicias
 dades et ultra omnes tragicos luttus apud alex-
 andriam uideris irrogatas esse sub gaio in secundo
 opus sui de uirtutibus libro uir memoratus ex-
 equitur. Nec non et iosephus consona hanc de pyla-
 ti temporibus scribens pphatilis saluatoris que
 uniuerse genti atterunt mala audi ut etiam ipse
 in secundo iudaici belli delectat libro. Is autem ait qui mis-
 sus est in iudeam a tyberio procurator pylatus ior-
 tu uelatus ierosolima introrsu ymagines testa-
 ris ac statu. Quod ubi deies exortus est magnam
 perturbacionem iudeorum populi excitauit. stupentibus
 et perturbatis ad nouam faciem rex. Conuictabant
 namque ex his quod spernerentur et contulerentur iam
 leges sue et omnia instituta maiorum quibus n

Pylatus morte in templum
 Antiquo gay infit.

tale haberi intra mema urbis illius fas erat. Sed
est mirum in quo eos impie confessionis sue uelox
iudicia dampnauit p eo qm euangelij relationem
simul gens contemnat uniuersam non habent
regem nisi cesarem. Tum demde idem scriptor alia
quo in eos delatam comemorat ultionem dicens.

*Crucis iudoz in
aque ductus quere.*

Post h autem alia in eos accidit perturbatio p eo q
lactum erarium q apud eos pua lingua corbonas
appellatur. contra fas in ulus coes publici aquid-
tus progari uiderent. quia trecentis stadijs dedu-
cebatur. Pro quo nimia indignatione ppl's moue-
batur. Cumq adesset pylatus ierosolimis audient
adire eum. et clamoribus fatigare. At ille puerat
seditionem futuram milites habitu plebeio obtatis
armis multitudin misit. pcepto eis dato utine
gladijs in seducos sed fistibus uterentur. Igitur
ubi tempus fuit signo detribunali dato cedi pstrim.
q ceperunt. Nonnulli ubantia uulneribus plurimi
autem dum in fugam conuerti puaat. ppria respatoe
paulli ptere. Reliqui uero dispersi. et hioru fume-
ribus detenti uim doloris silentio depressere. Mul-
tas preterea clades in ierosolimis eis obuuisse du-
nouis semp rebus seditionis studens idem scriptor
exponit. ostendens q exadmissi sacralezj tempore un-
qua ab eis seditionu furor. nuq bella mortelq; cella-
runt usq; quo ultimū et exabie malū temporib9
ualpalliam eos obsidionis includit.

Judei p humulu gallegant.

8

Igitur in deos p comillo scelere ulno diuina dap-
nabat. Sed et pylatus qui in saluatore iniqui
iudias fuitus offitio est hisdem tpibus qm tatis

ac talibus malorū cladibus cunctatus est ut ppria se
 manu transuerberasse et nephariam vitam in affectu
 abiecit referatur. Nec enī poterat tanti p̄ncipi mi
 nister impunitus evadere. sicut in hystorijs repim⁹
 grecorum dicitur qui olimpiadas scribunt et āna
 les rerū gestarū libros ad posteritatis memoriam
 rōdunt.

*pylatus manu p̄ p̄
 vita p̄ringit.*

A Ten⁹ anno. in 9° annis nec integris p̄ncipatu
 immittato claudius imperio succedit. Sub quo
 fames satis d̄na unūsum orbem terre obtinuit.
 hoc tamen ita futurum longe ante n̄ā pp̄he p̄dix
 erant sic in actibus ap̄loꝝ referitur ab abū quēdā
 pp̄ham famām magnam futuram sub impatore
 claudio denūcitate. Verum lucas qui h̄ de abago
 refert rōiungit etiam h̄ qd̄ p̄ paulū et barnabā
 fr̄es qui erant antiochie p̄ uiribus unūquosq̄
 sumptū miserit s̄ns habitantibus ierosolima.
 Et post h̄ addit dicens

*durissima f̄i m̄t p̄
 unūsum orbem.*

p̄ncipat⁹ futma f̄m

In illo autē tpe sine dubio tempus qd̄ sub clau
 dio fuit cum fames erat designās. Immisit
 inquit herodes rex manus ut aff̄ceret aliq̄s
 de ecclesia. Et interfecit iacobum fr̄em ioh̄is gla
 dio. De h̄ at iacobo elemēs alexandrinus etiā
 hystoriam quandam dignā memoria in d̄y^o dil
 positōnū suarum libro scribit. plata ad se usq̄
 ex traditōe maiorū. Quā quidē inquit et h̄is
 qui obtulerat eum iudici ad martiriū iacobū. s̄
 motus etiam ip̄e confessus est se esse xp̄ianum.
 ducti sunt inquit ambo p̄iter ad supplicium.
 Et cum ducerentur rogavit iacobū dari sibi remis

hystoria clēthy Alexandr̄

10

tionem. At ille parumper deliberans. pay tibi inquit
et obsecratus est eum. Et ita ambo sic capite ple-
xi sunt

11 **E**t tunc inquit ut ait scriptura diuina iudeus
herodes quia de iacobi nere grati esset iudis
addidit cadbur et petru teneat in carcerem sine
dubio etiam ipm punire uolens nisi diuinitus
affuisset auxilium. quo angelus ei noctu assistens
mirabiliter eum uniuersoru uerbis absoluit.
et ad misteriu pdicationis ire liberu iussit. Et cu
petro quidem h gesta sunt. Regis uero factus
in aplos ppetrati dilacionem non patitur ulterius
Sed continuo uider assistit diuinitus dextera
sic hystoria in aploium actibus descripta nos edo-
cet. Cum inquit cesarem desiderasset herodes et
in die sollempni preclara ueste regia indutus p tri-
bunali consedisset ac de sublimi rtonaretur
ad pplm cuq; pplis acclamaret ei dei uoces et
non hois statim inquit percussit eum angelus do-
eo q no dederit glam deo. et statens ueribus
exproauit. Miraculo at dignu est tanta rtona-
tionem scripturarum diuinarum cu hystoriographo go-
tis illius deprehendi. Ipe enim iosephus de eisdem
comemorans in nonodecimo libro antiquitatum
hys quibus infra septu est h sermionibus refert
Tertiu inquit annu imperij totius iudee exple-
uerat cum forte cesarem que prius pprostrato-
nis uocabatur aduenit. Vbi cu inhonore cesaris
spectacula ciuibus ederet. notuo ut uidebatur
salutis cesaris die. Cumq; illuc totius pncie

uiri honore et facultatibus predicti rediensent sedo
 spectantiora die indutus ueste fulgenti et auro ar
 gentoq; mirabiliter contexta. incipiente die predicti
 ad theatrum. Vbi cum pmos solis radios. arge
 tee uestis gremio suscepisset repercusso splendore
 duplicatam spectantibus lucem fulgor metalli
 uibrantis effudit et intuentibus pstringeret an
 em aspectus. ac pb plus aliquid de eo qua hua
 ne nature est. artifex arrogantia mentiretur. il
 lico adulantis uulgi cotrepant uoces. honore
 sonantes sed exitum conferentes. Et hinc atq;
 hinc canis conclamantibus deus ropellatur utq;
 fieret ppitius suppliciter exoratur. Dicentibus
 pplis q; nuc usq; ut hoem tenuimus. sed ex h ia
 supra humana te esse natura fatemur. Sed rex
 acclamationem contra fas habita no repressit nec
 impietatem illitate adulationis exhoruit. donec
 respiciens paulo post. imminente atq; insistentem
 capiti suo uideret angelu eumq; sensit cotinuo
 exitus sui ministram que prius neuerat puilore
 bonoru. Et ecce repente truciatus eu ex dolore
 incredibili uentris atq; inflatione corripuit.
 Respiriensq; ad amicos. en inquit ego deus ur
 Ete ppellor et confestim deturbor ex uita. Qm
 quidem diuina uirtus nup collatus in me fallax
 arguit uoces. Et qui modo immortalis dicebar a uo
 bis preceps iam iaq; rapior in morte. Sed suscipi
 enda est lina quam deus statuit. Nam et uixim
 aud cotempnendi. et longeuitate que bfa putaba
 tur expleuimus. Et cum h dixisset ui doloris

Admiri diuinam
 uindictam.

Anglo dny pppor
 ministris thortis

vehemens agitata instanter ad palatium repor-
tatur. Cuius divulgatum esset eum ipse diem mori-
turum ingens multitudo totius etatis et sexus con-
ueniens more patrie supra cetera strati omnipotenti
deo pro regis incolumitate supplicabant. Omnes
autem domus regia planctibus et gemitibus plona-
bat. Cum interim rex ipse in extello solario re-
cubans et deorsum respiciens ac suos prostratosque
omnes cum fletibus prudens nec ipse quidem tepabat
alacris. Verum continuis quique diebus ventris
doloribus cruciatus vitam uiolenter abruptit qui
quagesimum etatis et quartum aegres annum regni
uero septimum. Quatuor enim sub gaio cesare annis
regnaverat philippi tetraarchiam tribus annis
obtinens. Quarto autem etiam herodis sibi adiungens
tribus autem reliquis annis sub dauidio cesare
exattis. Cum in ceteris quam plurimis iosephus tam
in huius tam integre diuine scripture concordare ual-
de miratus sum. Quod uero uidetur in solo regis
uocabulo uariare cum et tempus et actus et
res eundem ostendat fuisse possibile est ut sit
in alijs quam plurimis iudeorum nominibus inuenimus
etiam hunc duplici uocabulo mutatum.
Quorum altero lucas in actibus apostolorum intro-
ducat gamalielum cum de apostolis in iudeorum consensu
deliberatio fieret hoc ipse in tempore dicentem quia
surgerit theodas quidam dicens se esse magnam
quendam qui destructus est et omnes qui sequebantur
eum dissoluti sunt. Age etiam de hoc quid iosephus

in h eodem libro scripserit pferamus

Hado inquit iudeam parate deceptor quida
magus theodas noie pfluadet ppli multitu
dinem sublatiis pprijs facultatibus urbes crede
et ripas iordanis flumis obsidere Dicebat at
etiam se ppham esse et posse uerbi sui prepto
fluuij fluentia dirimere et facilem septatoribz
suis transitum dare Que cum diceret multos
decepit sed uero no in longu uerordie
eius mdulsit sed emittit equitu turma Que
ex impuilo iruens sup eos qua plurimos qde
penit multos m et uiuos cepit Apus aute
theode capud delectum ierosolimā reportauit

Theodas magus.

Post h idem scriptor etiam de fame que sub
claudio fia est hoc modo memorat Pidem
tempus inquit fames magna obsederat etiā
iudeam Qua tempestate regina noie helena
multis pecunijs copati frumeti de egipto et
ierosolimā delati indigentibus ministrabat
Qd tam colouans taq concordans q h sunt
que in actibus aplbz scribuntur ubi dicitur

helena Regina

Quia discipuli qui erat antiochie put potuit
unusquisq miseruit ministeru sanctis habi
tantibus in iudea deferendu pmanus barnabe
et pauli ac p pspiteros dispensandu

Hene uero huius cuius hystoriographus
intulit mentionem etiā m̄ extat sepul
chru nobile pportis ierosolimoꝝ Regresse at
apud iabenoꝝ gentē refertur

sepulchru H. h. ene

Atterea cum fides dñi et saluatoris nostri

cij

ihu xpi p om̄ crederet mentes et pedes singu-
los religionis ppagarentur augmēta neqq̄
quisitit hostis salutis hūane sed urbem max-
imā que est capud om̄ puenit. et simonem
illuc de quo in superioribus diximus euocat et
nepharijs artibus ammittula ip̄e maiora sup-
peditans plurimos urbis illius tuēs in erro-
ris eius uindā coniecit. Designat h̄ uir mlti-
toribus nobilis nō multo post aplōrū tempus
exortus iustinus. de quo suus in locis que rō-
patit assignabimus

xliv

Hic ergo in apologetico quē p̄fide nostra
Had impatorē antoninu scripsit de hys hor-
modo refert. Et post ascensionē inquit dominū
ad celum instigabāt demones quosdā hoīm
qui dicerent se esse deos quos nos fugauim⁹
Simon deniq; quidam samaritanus de uico
qui dicitur guttho. sub claudio cesare et ope
demonū subleuatus in urbe nr̄a que regnum
om̄ tenet q̄ plinīs p̄fatthasias deceptis deus
decretus est et simulacri apud nos quasi deus
honore donatus est. in flumīe tyberis inter
duos pontes collocati. hōīs etiā titulu latinū
lātū scriptū symoni deo scō. Quē et om̄s pene
samarite nōnulli etiā ex reteris gentibus tāq̄
suūm deum et adorant et confitentur. Sed
et selenē quendā erroris eius ac deceptionis
comitem que prius in p̄stibulo steterat apud ty-
rum urbem feminas eum ip̄o uelud p̄mā quandā
mentem consecrauerūt. Hec quidem iustinus

mon magis rom-
di y fratur /

symoni deo scō.

Selenē qui in p̄stibulo
fuerat.

Q

Confona uero hanc etiā hylene scribit in pmo ad-
 uersus hereses libro. In quo uel quis ipse fuerit sy-
 mon ul' qui impura eius opa atq; doctrina pleni-
 refert. Que multū est ut hijs miseramus cum
 liceat ea uolentibus p singula ex ipis supdicti
 hylenei libris uel de hoc uel de ceteris diuisariū
 heresum auctoribus. et de uenenatis eorū dog-
 mātibus diligentius noscere. Caput etiam totius
 prauitatis et principū oīs heresis a symone re-
 pisse accepimus. Et quo usq; in hodiernū septu-
 tores eius simulantes adire se purissimā xp̄ta
 norū p̄biam quā uident apud om̄s p̄stare ui-
 te et instituti s̄tate mirabilem sup̄stōis ydo-
 lorū quam desere uident. rursū uentilis inuentū-
 tur uolentes ac uenerantes p̄tūram et ymagi-
 nem symonis et illius quā ei sceleris ac turpi-
 tudinis extulisse sciam dyimū se benem. hys
 incensos odores offerunt hys sacrificia et liba-
 mina impura delibant. Sed horū adh̄ nequo-
 ra et execrabilia cōmittūt. Auiūt em̄ esse q̄dā
 apud se ineffabilia. que cum primo quis audie-
 rit mente erradat et eorū quali uirtute p̄tūsus
 uelud attonitus maneat. et usq; ad clemētiā
 ueniat. Que cum ita sint aiūt impossibile esse
 uel scripture ea tradi. uel ore ac labijs p̄ferri.
 Her qui audit p̄ueneratione ita se h̄c rē credit.
 Porro at illa uere huiusmodi sunt que pro in-
 puritate et obscenitate sui. castis et pudicis au-
 ribus execrabilia et penitus horrenda dicūt.
 Quicq; em̄ illud est turpe et impurū qd̄ exto-

Principiū oīs h̄s a symone
 mago.

gratia a quoquam potest omni hunc impurum esse et
traditur quod inquinatissime huius heresis misterium
unum tantum apud se seruari pollicentur archam
Infelicibus per hunc mulierculis et patris ut ait apostolus
onatus detestabiliter illudentes. Hunc ergo
taliu maloru patre et auctore p[ro]p[ri]e tempore
Symonem erapparatoru suoru n[ost]ro dya[con]o suscitans
ad urbem maximam ire compulit romam ut ibi po-
tentissimis adlethib[us] d[omi]ni ac saluatoris n[ost]ri ihesu
xpi apostolis nisi ip[s]um ab eo subrogatus obfisteret
Sed diuina uirtus et gratia in maximo p[ro]p[ri]e
certamine nunquam deserit suos que in celam ma-
ligni flammam tota celestitate respiciunt et o[mn]i
altitudine destruit. extolentem se aduersus sciam
dei. Propter quod neque symon neque alius quis con-
gressus tunc aduersus apostolos d[omi]ni potuit obtinere quia
ueritatis lux et uerbi diuini claritas que ob salute[m]
hominu[m] nunc obfisterat per apostolos suos totius menda-
cij discessu caligine de h[um]anis mentibus igno-
rante tenebras effigabat. Demum supradictus
magis ueri luminis fulgore p[ro]p[ri]e ueritate con-
tinuo male sane mentis incurrit. Quippe qui
ante prius in iudea per apostolum petrum de hijs que ge-
bat sceleribus confutatus trans maximam agillam
est fugam et ab oriente usque ad occidentem p[ro]fen-
dit. nusquam sibi uitam nisi in fuge subsidio
sp[er]ans. Is ergo urbem romam ingressus utens a-
mirabile assistens sibi et adherentis demone
uirtutis. quam p[ro]cedere uocat breui t[em]p[or]e intantum
malorum uenit profertur ut etiam simulacra cum

bus romans tanq̄ deus honore potretur
Sed non in longū p̄manet huicde questita diu-
 nitas. Continuo nāq; in ip̄is claudij tempo-
 ribus clementia diuine prouidentie probatissimā
 om̄i ap̄loꝝ et maximū fidei magnificencia. uir-
 tis merito. primoz primape petri ad urbe roma
 uelud hūam gr̄is aduiliūm rōem p̄nitētem repūg-
 turum deducit. ducem quendam et magnū mili-
 tie sue. scientem diuina prelia gerere. et uirtutū
 castra ducere. Iste adueniens exorientis p̄tibus. ut
 celestis quidam negotiator diuinū lūm̄is siq̄s
 id rōparet patris adnerit et salutaris p̄dicatōis
 uerbo p̄mus in urbe roma euangelij sui clauibꝝ
 ianuam regni celestis aperuit

*petrus ap̄t̄ romay uenit
 simonoz magim.*

Videtur aut̄ romane urbi clarū uerbi dei lūm̄e
 fuisse exortum symonis quidē tenebre cū suo
 auctore reshincte sunt. Sermo autem uitatis. et
 lucis qui p̄ petrum p̄dicabat. uniuersoz mentes
 placido illustrauit auditu. ita ut cotidie audie-
 tibꝝ eum nulla unq̄ satiētia fieret. Unde neq;
 auditio eis sola suffereit. sed marci discipulū
 eius om̄ibus p̄tibus exorat uti ea que ille uerbo
 p̄dicabat ad p̄petuam eozum cōmōtionem
 habendam scripture traderet quo domi forisq;
 in huiusmodi uerbi meditationibus p̄maneret
 nec prius ab oblectando desistat quā que orau-
 rant impetrarent. Et h̄ fuit causa scribendi qd̄
 in marci dicit̄ euangelij. Petrus ut p̄ sp̄m̄
 sp̄m̄ ueloso se spoliatū compit hūto. delectatus ē
 fidem eozum p̄ h̄ deuotionēq; considerans. s̄m̄q;

Euangelij s̄m̄ marci

confirmavit et in perpetuum legendam scripturam ecclesie
tradidit. Clemens in sexto dispositionum libro hanc ita ge-
sta esse describit. Cuius sibi dat testimonium etiam
hierapolites episcopus nomine papias qui et hoc dicit. Quod
petrus in epistola sua quam de urbe roma scribit me-
morerit mara. In quo tropice roma babilonia
notaretur. cum dicit. Salutat uos ea que in babilo-
ne electa est ecclesia et marci filius meus.

17

Hinc autem marci tradunt primum ad egyptum
peruisse. atque mihi euangelium quod ipse con-
scripserat predicasse. et ipsum primum etiam apud
alexandriam constituisse. Tanta autem referunt
multitudo credentium uirorum ac mulierum primo
ingressu exemplo sobrietatis eius et continentie
congregata ut etiam conuersio eorum qui per ipsum
crediderant et uita totius abstinentie ac frugis eorum
sobriaque conuiuia librorum memorie mandarentur
a uiro discretissimo phylone. Quem sermo tenet
temporibus claudij imperatoris roma uenisse et
petrum apostolum uidisse. atque eius adhaeruisse colloqui-
is uerbum dei predicantis. Quod ualde est uersibile
quia et scriptura istam quam diximus posterioribus
ab eo temporibus constat esse compositam. In qua
evidentissime omnia ecclesie instituta complectitur
que et tunc tradita sunt et in hodiernum seruantur
a nobis. Sed et abstinentium uitas eorum dicitur
qui nunc in ecclesiis uel monasterijs degunt de-
scribit ad liquidum. Unde plane manifestissime
proditur non solum sciens que uera sunt sed et
amplectens. Quippe qui diuinis laudibus ex-

tulit aplos viros sui temporis ex hebreorū q̄nti
 intelligi datur: precipue gr̄ie credentes. Qm̄ qd̄
 constat q̄ hij qui sub aplis ex isrl̄itis credebant
 iudaicis adhuc institucōibus et legis obseruatiō-
 bus m̄debant

Hic ergo describens h̄ in libello quem de uita
 theozica uel supplicium attitulauit nichil
 oīo uel de p̄po uel extm̄secus addidit. sed p̄mo
 om̄n viros ip̄os cultores et feminas tū ips̄is
 ait cultrices appellari. Causam uero huius uo-
 cabuli uel eo dcam̄ qd̄ cōuenientū ad se aīas
 tāq̄ rades et agrestes extolerent. uel q̄ orga
 dei cultum pura et integra cōstāā p̄durarent.
 Qd̄ nomen siue ip̄e imposuit p̄m̄ illis. ex ip̄o-
 rum actibus colligens. siue uere in im̄tīs ita
 appellabantur qui s̄m̄ euangelicū uiuebant. in-
 tequam xp̄ianorū appellatio p̄ oīm̄ locū distri-
 deretur. Nichil int̄est dūmō ex ip̄is rebus nome
 ad quos p̄tineat cōprobet. Dicit ḡ p̄mo om̄n q̄ re-
 uinciant cūctis facultatibus suis. qui se ad huius-
 remodi p̄biam dederint. et bonis suis quibus i-
 ter est credant. Tum deinde q̄ om̄s uite solliciti-
 dines p̄cul abiciant. et ex urbem egressi in ortulis
 uel eriguis quibusq̄; agellulis degant. refugie-
 tes impiis p̄p̄oliti consorcia et uite dissilis cōtuber-
 nā s̄nentes impedimento esse h̄. arduū uolentib̄
 iter uirtutum incedē. Tali quippe ordine calore fid̄i
 incitati hij qui primitus credebant uita duxisse
 memorantur. Sic euident̄ in actibus aplorū le-
 ginus scriptū quia om̄s qui credebant sub apl̄is

possessiones suas uendentes. p̄tia ponebant ad pe-
des ap̄toꝝ et diuidebant. uirtuq; p̄ ut opus
erat ita ut nō esset quisquā in eis egens.
Quia ergo et hic s̄ilia scribit gezā ab h̄is qui
apud alexandriam credebant sic illi qui in ieroso-
lumis ante crediderant. certū est q̄ idē actus eadē
q; institutio eādē sine dubio et religionis fi-
de designet. Deniq; libro ip̄i de quo supra dixim⁹
tale initū dedit. In multis est inquit orbis t̄re
p̄tib⁹ hoc genus hōm̄. Oportebat nanq; p̄f̄i
huius p̄ticipē fieri omēm ḡetiam. oēs q; barba-
riam. In egipto tū maior est copia p̄ singula q̄q;
territoria. p̄cipue at̄ c̄a alexandriā. Nam op-
tinus quisq; ex omnibus locis uelud ad uberas
patrie glebam festinus occurrit colonus regio
quedam est p̄hie magis quā frugibus oportu-
na supra lacū cui marie nomen est sita tolli-
tis quibusdam molliter et clementer erecta ad
munimentū s̄it atq; aeris temperiem comoda.
Post h̄ des̄iptis eorū habitaculis ut se habeat
singulorū qualitas et situs etiā de eccl̄sijs que
apud eos sunt ita dicit. Est at̄ inquit singulis
locis consecrata ordi domus que uocatur s̄imon
uel monasteriū. S̄imon at̄ in n̄ra lingua sig-
ficare p̄t honestorū cōuentualū. In q̄d seredentes
inquit honesta et iusta uite mysteria celebrant
uictū illuc p̄rlus q̄d ad abū potūq; p̄tinet
inferentes uel ad reliqua humani corporis m-
ysteria. Sed legis t̄n̄ libros et uolumina p̄pha-
rum. Hymnos quoq; in d̄m cetera q; h̄is similia

in quorū disciplinis atq; exercitijs instituti ad p̄fec-
tam b̄amq; uitā studijs iugibus coalescant.
Et post aliquāta iterū dicit. Abortu at̄ diei usq;
ad uestram oē eis spatium institutorū exercitijs du-
ratur. quibus ad diuinā p̄biam p̄ sacras litteras
imbuuntur. patrū leges in allegoricam intelligen-
tiam deducunt. Cū quidē formas esse et yma-
gines eam que in legis littera scripta sunt opinā-
tur. latentis intrinsecus p̄fundi cuiusdam diuinūq;
mysterij. Habent etiam disputatōes quasdam et
interpretatōes ueterum uirorū qui et auctores ip̄s
hereseos extiterunt quos eis allegorice ac figura-
les intelligentie normā quā plurimis scriptorum
suorū constat tradidisse monimēns. Quorū illi ue-
lut itineris sui ductū et auctorū instituta p̄ter-
secuntur et more. H̄ at̄ dixisse h̄c uirū certū est
de euangelicis atq; ap̄l̄icis libris in quibus quō
lex et p̄p̄bia sp̄ualit̄ intelligi debeat. edocetur.
Post pauca rursum etiā de eo q̄ psalmos faci-
ant nouos ita scribit. Itaq; non solum subtilius
intelligunt hymnos ueterū sed et ip̄i faciūt no-
uos in deum. Om̄ibus eos et metris et sonis ho-
nesta satis et suauī cōpage modulantes. Multa
quidem et alia in eodem libro enūat que a n̄ris
uel in eccl̄ia uel in monasterijs exercentur. Sed
p̄perandum nobis est illa ex om̄ibus d̄re que eccl̄e-
siasticā p̄p̄rie continent formā. Et quibus cuius
manifestū esse debeat ad eccl̄iam p̄tinere que sp̄-
ta sunt. Aut ergo. Continentiam uō uelud fundam̄-
tum q̄dam primo in aīa collocant. Et ita demū

reliquas sup hinc p̄gūt edificare uirtutes. Cibum
potiq; nullas eorū capit ante solis occalum ut
del; t̄p̄ lucis cum phie studijs. curam uō totis
cum nocte sotiantes nōnulli etiā post triduum
in cōmunicōem ueniūt tibi quos s̄ edatior studi-
orum fames purget. Jam uō hī qui in erudiō-
nibus sapia et in profundiore intelligentia sa-
croz uoluminū cōuersantur tanq̄ copiosis da-
pibus inhiantes expleri nequeunt et contuendo
acrius inflāmantur. ita ut nec quarto iam nec
quinto. sed sexto donū die nō tā desideratū quam
necessariū cibum corpori indulgeant. H̄ phylo-
sophem de uīozum institutis deserere quis potest du-
bitare. Quod si cui adhuc uidetur ambiguū ad-
hibebimus etiā alia eius dīa que nulli oīo n̄
uīo cōuenire etiam infidelissimus quisq; fate-
bitur. At ergo. Cum uiris at quos dicimus sūt
et fēē in quibus plures iam grandee sunt
uirgines integritatē casti corporis nō necessitate
aliqua sed deuotione seruantes dū sapie studijs
semet gestant non solum in aīo sed et torpe cōser-
te indignū ducetes libidini mancipare uas ad ca-
piendam sapiāz p̄paratū et edere mortalem p̄tū
eas a quibus diuini uerbi cōtribitū sacrosanctus et
imortalis expetit ex quo postea tas relinquatur ne-
quaquā corruptele mortalitatis obnoxia. Quod si
adhuc parū uidetur. istud audi qd̄ post aliquāta
scribit. Tractatus at sacroz inquit uoluminum
huiusmodi hūt ut magis allegorice opinionibus
utantur. Quā quidem oīs lex uiris uidet aīali

esse silis q̄ ror̄ quidē habeat ip̄am l̄am et ea que
 sm̄ l̄am designantur. At̄a uero occultū in l̄a spi-
 ritualē et inuisibilem sensum quē illi ab auto-
 ribus suis edocti sublimius et nobilius uelud inspi-
 rantes p̄speculū contemplantur. Scripsit etiam
 nobis admirandas quasdam sp̄es intelligentie
 p̄ferentes. Quid at̄ addere hijs opus est etiam
 de r̄uentibus eorum que r̄tribit. et ut seorsū
 quidem uiri. seorsum etiam in eisdem locis fere
 r̄gredient. et ut iuglias s̄c apud nos fieri no-
 ris est pagant et maxie diebus illis tū passio-
 nis dn̄ice sollempnitas celebratur tū in ieiunijs
 p̄notare et lectiombus s̄c̄s auditū prebere con-
 sueuimus. Que oīa suprad̄s uir eo ordme ca-
 demq; r̄sequentia qua apud nos gerunt expl̄-
 sit. Et ut unus ex omnibus constringens ī medio
 psalmū honestis modulis concinat. utq; p̄c̄nē-
 ti ei unū uersiculū oīs multitudo respondeat
 atq; in īp̄is diebus infra recombentes s̄c̄ antiq̄
 moris fuisse dicitur uinū quidē nemo oīo ut
 ip̄e ait nec gustu quidem contingebat. sed n̄
 quamlibet carnem. Tantū autē aqua sit eis
 potilum. et panis cum sale uel yfopo abis. Addit
 adur hijs. quō sacerdotes uel ministri exhibeat
 officina sua uel que sit supra oīa ep̄alis apinis
 sedes. Que cūta si quis plenū uult et exploratū
 disere ordm̄us ex quo ista fonte debeat hau-
 rre. In quibus suprad̄s uir ecclesiastice insti-
 tutōis initia et originē apl̄ice atq; euangelice
 traditionis intexuit. Est autē idē phyllo affluen-

tissimus quidem in eloquentia in sensibus autem
 profundissimus et in interpretate atq; intelligentia
 diuinaz scripturaz subtilissimus. Copiose inueni-
 ens copiosius eloques. Multa demq; diuini no-
 bis etiam ipse ingenij sui monumenta dereliquit.
Primu quidem p ordinem in genesim scripsit
 libros. quos attulauit sacre legis expla-
 natio figuralis. Tum deinde et alios rōmētēs
 sparsim de diuersis capitulis questionēs in quibz
 que requiri debeant. et pponit et soluit. Quas
 questionēs et absolutionēs de genesi et exodo at-
 titulauit. Sunt et alij eius libri qui superscribūt
 ppositiōnū. qui sunt de agricultura duo. et de te-
 mulentia duo. Sed et alij quā plurimi extant
 eius libri diuersis uocabulis annotati. Sic est
 que sint p quibus mēs debet orare deum. et
 de cōfusione linguazū. De natura et inuentione
 de hijs qui congregari debeant ad erudiendū
 et quis sit qui heres sit diuinorū. que sit cōlū
 et inequaliū diuisio. Itē de tribus uirtutibus quas
 descripsit cum reteris moyses. Itē de hijs quorum
 in scripturis notā cōmutata sunt. In quibus re-
 fert scripsisse etiam de testamētis pmi et secundu
 Est autem et alius liber eius de captiuitate et
 uita sapientis eius qui scdm iusticiā pfectam
 et leges naturales consumatus est. De giganti-
 bus. De eo q; incōuertibile sit. q; diuini est.
 De moyli uita libros quinq; . De eo q; a deo sint
 oīa. Hō pene oīa in genesim scripsit. Sed et ī
 exodum questionū et absolutionū libri quinque

De tabernaculo . De decem uerbis legis . De his que
inferuntur sub spe derogati et de animalibus que
sacrificijs deputata sunt . Et que sunt spes sacri-
ficiorum que sunt posita in lege bonis prima et ma-
lus maledicta . Tum preterea singulares eius libri .
De prouidentia . De iudeis . Apologeticus liber
h est de uita urbana . et ad alexandru dicens
ratione hinc multa animalia . De eo q seruus sit ois
qui peccat . Item alius de eo q liber fit . ois qui
bonis studijs opam prebet . De uita theoretica ut
suppliciu hinc ipse in quo et de apostolis uiris esse
que scripta sunt supra edocimus . Sed et inter-
pretationes nomm hebraicoru que sunt in lege et
prophetis . Hinc temporibus gari imperatoris romani
profertur . cum de impietate atq impuritate gari
qua plurima scripsisset qpy roma de uirtutibus
attulauit et ea seruauit uentasset in tanta diuina
admiratione habitus ut bibliotheca digna eius
scripta detinerentur . **Verum** p idem tempus
paulo aplo ab ierlm in ciuitu et usq ad ylica
p dicitur uerbi dmi ministrante claudius im-
perator iudeos urbe depellit . Tunc aquila et pl-
ta cum reteris iudeis apulsi alyam ueniunt ibi
q coheret . aplo in pnu mibi ecclie fundame-
ta iacenti sic edocet liber de actibus aplozum
conscriptus

Audio uero adhuc in imperio pontante
in ipsa sollempnitate pasce tanta iudeis pt-
batio et ualuitas ierosolymis accidit ex seditione
comota ut illi soli qui in foribus templi restipa-

tionem populi uerati sunt . xxx^{ta} milia iudeorum nūc
rentur . Et conuersus est dies festus coram in iur-
tum . Sed et alia quā plurima iudeis interrogata
mala iosephus p̄ hec uerba designat .

Claudius inquit agrippam filium agrippe iu-
deorum rege constituit . felicem uero totius
provinciae samarie quoque et galilee et regionis
que dicitur transiordanie procuratorem militum . Et
post pauca addit etiā hec . Inflāmatum autem est
seditio acerbissima a pontificibus aduersū sacer-
dotes et primos plebis ierosolimosum . Quorum
singuli cōquirentes sibi metū p̄ditōrum iuuenū et
nouis rebus gaudentium manu duces semetip̄os
p̄prie factionis instituebant . Qui confligentes
admutem p̄mo cōstitis laestere . tū deinde et
saxis inuicē sternere . nec quisquā erat qui coher-
eret . Sed agebantur oīa tāq̄ in urbe nō habē-
te rectore . Igitur pontifices in turba uenere pro-
teruam ut seruis suis ad areas missis iniade-
rent decimas que sacerdotibus debebant . Et ac-
cidebat ut nōnulli ex minoribus sacerdotibus
quorum alimome uī fuerāt direpte media de-
p̄derat . Itē post pauca subiūgit etiā h̄ . Non
nūq̄ etiā in media ciuitate occurrentes sibi tū-
dabant . p̄cipue in diebus festis syriacis plebibus
admixti occultatis pugionibus oberantes ut
quisquē designatus eis comminus inaderat p̄-
mebant . Et ante nefaria tū coruisset is que
occulto uiduere strauerant . tū idē ip̄i p̄uissores

7
 uelut indignari se silabant. aduersus eos qui h
 in media urbe committeret. Atq; hoc modo occulta
 eorum facinoram permanebant. Et primo omn ab
 hijs ionathas pontifex interficitur. Post illu quam
 plurimi uigulantur ita ut iam ipis mortibus es-
 set grauior metus mortis diu uniusquisq; iam in
 proximo semp positus p momenta singula sparet
 interia. Post h at interiectis quibuldam addit
 etiam her

22
Conarius uero omni hac uastatione afflixit in-
 deos egyptius quida fallus ppha. Qui cum
 uenisset ad iudeam homo magus fidem sibi pphie
 magica arte construit et continuo ad xxx^{ta} milia ui-
 roru congregans. et ductans eos p desertu puenit
 cum ipis ad montem qui uocatur oliueti patris
 inde irruere ierololimā et in hac pte urbem tenē
 silq; romanorū pldia ac plebem tyrāpnda suā sū-
 iugare. fretus potā hijs quos senū eduxerat satel-
 litibus. Sed conatus eius puenit felix. cōfessimq;
 nū armatis obuiā pgens senū etiā plebe reliqua
 conspirante congressione frā. egyptiū quide cum
 paucis in fugā uertit. pemptis uero alijs etiā
 captis temere cepta facile restinxit. Her in scdo
 hystoriarū libro iosephus refert. Ope ptiū tū ē
 h que de egyptio scribit cum illis que in apolorum
 actibus designata sunt cōpare. Vbi sub felice tri-
 bunus qui in ierololimis erat. ad paulū inquit
 iudeorum fuerat cōmota seditio dicit. Nonne tu
 es egyptius ille qui ante hos dies conitaueras
 pplū et eduxeras in desertum ad quatuor milia

23
Hoc est Syraziorū. Sed sufficiant ista de felice
Aurea claudio tredecim annis et octo mēlibus
romanoꝝ imperio p̄finito uero suscepit prin-
cipatum. A quo festus mittitur in iudeam succedere
felici. Apud quem t̄a dēa paulus uirtus mittitur
romam. austarco secū comitante. quē cōsequenter
mēp̄lis suis concaptiuū appellat. Sed et iura qui
et actus eius. rētoꝝq; ap̄p̄oꝝ describit. Sed p̄cipue
apostoli pauli. De quo etiam h̄ in fine signauit q̄
biennio in urbe roma positus. uerbum dei p̄dica-
bat nemine p̄hibente. Quē t̄n̄ aduulſe sibi et
defendisse se apud neronem. et rursum p̄fectum
esse ad p̄dicatoris officiu sermo confirmat. Et post
denuo redisse ad supradictam urbem ubi et marti-
rio consumatus est. t̄n̄ t̄a in uinculis positus
scdam ad thimoteū scribebat epl̄am. In qua et
de p̄na sua defensione et de presente simul
indicat passionē. Suscipe ergo de h̄is singul̄
testimonia. In p̄ma inquit ipse paulus mea de-
fensione. nemo michi affuit. sed om̄s me dere-
liquerunt. non illis imputetur. D̄ns enī assistit
michi et confortauit me ut p̄me predicatio cōplet̄
et audiant om̄s gentes et liberatus sum de ore
leonis. Manifestissime p̄h̄ designat quia p̄mo q̄d
ut p̄p̄m̄ cepta p̄dicatio cōpleretur liberatus est de
ore leonis. Nerone scilicet in leone protrudela-
te significat. Cum deinde m̄cōsequētib; addit
et dixit liberauit me dom̄g de ore leonis. p̄uen-
debat enī in sp̄u consumationē suam. propter
q̄d et dixit liberatus sum de ore leonis. Et itez

Liberabit me dñs ab oī ope malo et saluū faciet
 in regnū suū celeste. Significans p̄h qđ esset
 continuo martirio coronandus. De quo tñ eundē
 tius in eadem eplā ait scribens. Ego enī inquit
 iam delibor. et tempus mee resolutionis instat
 Hō at̄ dñā sunt a nobis ut ostenderemus quia nō
 eo tpe quo pauli actus in urbe roma concludit
 lucas martirio p̄finitus est paulus. potuit ei
 fieri ut in mitijs adhuc lenior esset nero et de-
 fensionem pauli p̄ nō do gnate nō aspernat̄
 accepit. processu t̄pis tūm reſis malis aucta
 fit eius etiā in aplis seuerie inbies.

27

Igitur iudei postea quā paulus ad resarē quē
 appellauerat a festo transmissus est et frustra-
 tas insidias quas ei intenderant uident. in iaco-
 bum frēm dñi unanimatem nequitie sue uertunt
 cui ep̄alis in ierosolimis ab aplis delata fuerat se-
 des. Quēq; hoc modo adorti sunt. productū in me-
 diū abnegare fidem coram omī pplō expetunt
 At ille contra omī opinionem uoce satis libera et
 multo maiore quam uellent corā uniuerso pplō
 cum oī fiducia p̄fiterit filiu esse dei saluatorem
 et dñm n̄m ihesum xp̄m. Cum illi nō ferentes
 tam graue et tam liberum testimoniu uiri p̄ eo in-
 deleret q̄ iustissimus apud om̄s habebatur ob reli-
 giose et continentissime uite merita in nerē eius
 uertuntur. fauente sibi orōne t̄pis ex morte rec-
 toris. Contigit enī festum p̄ idē tempus obire a-
 pud iudeam. et sine rectore ac p̄ncipe esse pro-
 uinciam. Nam mortis iacobi modus iam quidē

et in superioribus a nobis clementer sermone
iudicatus est. tunc de pyra cum templi precipita-
tum et hullonis prallum nec te descripsit. Eplo-
ratus tamen de eo egyptus qui post ipas stati-
pimas aploa successiones fuit. in quito coneta-
rioru suoru libro. hijs uerbis refert. Suscepit in-
quit etiam cum aplis frater dñi iacobus qui ab
omibus cognoratus est iustus. Ab ipis dñi tem-
poribus pdurans usq; ad nos. Et multi quide-
iacobi notati sunt. Sed hic ex utero matris sue
sanctus fuit. uinu et licetiam no bibit. sed neq;
ail manducauit. ferum in caput eius no alce-
dit. Oleo non est punctus. balneo non est usus.
Huc soli licebat introire in tra scoy. Neq; in
lauao utebat indumento. sed tm syndone. Solus
ingrediebatur templum et iacebat sup genua
sua orans pro ppli indulgentia ita ut orando cal-
los faceret in genibus ad modu cameli semper
genua flectendo. nec unqua ab orone cessando
Itaq; pro incredibili hac continentia et suma iusti-
tia appellatus est iustus. et oblias qd est interp-
tatum monumentu ppli et iustitia. sic et pphe u-
durant de eo. Quidam ergo de septē heresibus
que erant in ppo de quibus superius scripsim⁹
interrogabant eum qd esset hostiu ihesu. At ille di-
cebat huc esse saluatorem. Ex quibus aliquati
crediderunt quia ihesus est xpus. Ille autē here-
ses quas supra diximus non crediderūt neq; sur-
rerisse eum neq; uenturu ut retribuatur unicuiq;
secundum opa sua. Qui uero crediderūt p iacobu

crediderūt. In quibus tunc multi etiam ex phari-
 saeis credidissent phariseo erat iudeorum et scribarum
 ac phariseorum dicentium nihil iam superest quin
 omnis populus credat in ihm. quod ipse sit christus. Conueni-
 entes ergo ad iacobum dicebant ei. Oramus
 te ut reuocares populum quia ecce erant post ihesum
 putans quod ipse sit christus. Deprimamus ergo te ut sua-
 deas omnibus conuenientibus in die pasche de ihesu
 Tibi enim omnes obtemperamus et de te tam nos quam
 populus testimonium ferimus. quia iustus es et persona
 nullius accipis. Tu ergo suade populo de ihm ne er-
 ret. quia omnes tibi obediemus. Ascende itaque in
 excelsum locum pyramide templi ut in edito positi
 appareas omnibus et uerba tua audiantur acru-
 tis. quia in diebus pasche conuenit non solum iu-
 deorum sed et gentiliū multitudo. Statuerunt
 ergo supradicti scribe et pharisei iacobum supra
 pyramide templi et uoce magna clamantes ad eum
 dicunt. Virorum iustissime tui nos omnes obtemperare
 debemus quoniam populus erat post ihesum qui trun-
 catus est. enūctia nobis quod sit hostium ihesu.
 Tunc iacobus ad eos ingenti uoce respondit. Quod
 me interrogatis de filio hominis. Ecce et ipse sedet in
 celo ad dextris summe uirtutis et ipse uenturus est
 in nubibus caeli. Cumque hac responsione ac testimo-
 nio iacobi multis satis fructum esset et libenter au-
 dissent que iacobus contestatus est ceperunt
 glorificare deum et dicere osanna filio dauid. Tur-
 bantur scribe et pharisei ceperunt ad inuicem
 dicere. Male ferimus tale testimonium prestare de

ihesu. Sed ascendamus et precipitemus hunc deorsum. ut ceteri treantur et non credant ei. Sil et uoce magna clamauerunt. dicentes. Oo et iustus errauit. Et repleuerunt scripturam que in ysaiam scripta est dicentem. auferamus iustum quoniam inutilis nobis est. propterea fructum operum suorum manducabunt. Ascenderunt ergo et precipitauerunt eum. et dicebant ad inuicem. lapidemus iacobum iustum et repperunt eum urge lapidibus. Qui deuersus super gemma sua pambes potuit. Sed conuersus super gemma sua pambes dicebat. Rogo te domine deus pater remitte eis peccatum non enim sciunt quid faciunt. Cumque eum talia orantem desuper lapidibus purgeret unus ex sacerdotibus exsilijs rethabys filij rethabym de quibus pretestat ieremias propheta exclamauit dicens. Pater queso. quid facitis. Pro uobis orat iustus hic quem lapidatis. Tunc unus ex ipsis filio. arrepto fuisse in quo res exprime solent cerebro eius illisit. Et tali martirio resonatus est ac sepultus in eodem loco. prope templum. Hic est qui extitit ueritatis testis iudeis et gentibus quia ihesus est christus. Et non multo post oppugnatio celebrata est uespasiana. Hic latius quidem sed resonanter clemeti etiam egyptus reuoluit. Quia mirus quidam et apud omnes homines opinatissimus in obseruatione tonitruis iustitie iacobus habebat. ut et iudeorum prudentes quique crederet hanc esse causam statim conseruante oppugnationis ierosolimitanorum quoniam illi scelera

tas intererunt manus. Et iosephus ita sibi in-
 deri euidenter indicat. ph. Que omnia inquit
 acciderunt iudeis. pro uindicta iacobi iusti q
 erat frater ihesu qui dicebatur xps. Quem
 iustissimū et piissimū omī confessione uirum
 iudei interfecerūt. Idēq; etiā mortē eius. xx. an-
 tigatum libro. hīs uerbis designat. Mittit
 autem resar et albinū iudee p̄tīm festi morte
 rōpta. Ananias at iunior que pontificatū su-
 strepisse supra diximus p̄tius ad modū et insol-
 lens moribus. heresim defendebat saduceorū
 qui in iudicijs crudeliores ceteris iudeis uide-
 tur. sicut iam supra ostendimus. hic insolentie
 sue tempus datū credens ex morte festi conse-
 sum iudiciū rōuorat. et introducit in medium
 frēm ihū qui dicit xpc iacobū nōie et alios plē-
 mos quos uelut contra legē gerere intulans
 tundidit lapidandos. Quis fatuus si qui ex tui-
 bus modestior fuit et equi ac legis obseruātor
 grauissime tulit. Qui etiā occulte legationem
 ad resarē mittit orantes eū scribere aname
 ne h̄ agat. Quia nec prius huiusmodi fa-
 cinora recte commiserit. Quidā at ex ipis albi-
 no etiam orturū de alexandria ad ipōs iter
 agentī. atq; edoret q̄ nō hauerit anamie sem
 consulta consensum iudiciū euorare. At ille rō-
 motus ex hīs que dicit sunt tū indignatione
 sribit ad anamā rōminatū saluamrū se ab
 eo. indicandi p̄tate. qua nō recte utebat. Quia
 agrippa rex cum solis tribus mēibus functo h̄

honore priuauerit et ihm damnata filiū in locum
eius subrogauerit. hactenus etiā de iacobo cuius
illa eplā hētur que p̄ma scribitur inter eas que
katholice appellantur. Sciendū t̄m est q̄ anōmul-
lis nō recipiat̄ nec facile quis antiquorū memi-
nerit eius. Sic nec illius quidē que dicit̄ iud.
que et ip̄a est una de septem. Nos t̄m scimus
oīs istas cet̄is ab omnibus pene ecclēsijs recipi

25 **V**itū neronis p̄mo imperij anno post mar-
tium euangelistā eccliam apud alexandriā
arian⁹ sacerdotiū suscepit. Sed nero regni sibi
potestate cōualefcente post multa que ad con-
repat neplariā et impura flagitia ad ip̄am
iam diuinitatis tendebat iniuriā. Longum
est et nostro opi inuolueniens p̄bra eius flagi-
tiaq; describere. marit̄ cum multi de hīs ple-
nius scripserūt. Ex quorū libris si quis de deoro-
sam eius uitam atq; omnibus sceleribus obno-
xiam scire uult fatalis potest. In quibus uult
eum inueniet int̄m sceleris esse p̄gressum ut
ne appr̄is quidem ac domesticis temperauit.
Sed et in m̄rē et in fr̄es. et in uxores atq;
in oīs sanguinis p̄rinos et paruida extite-
rit et in celus. Hīs omnibus de erat ut ip̄e p̄m⁹
ex impatoribus romanis etiā in ip̄m d̄m impi-
etatis arma coniteret. Sic thullianus uir sc̄p-
torū nobilissimus refert dicens. Consulate rom-
mētarios uirōs illic respicite p̄mū quoq; neronē
inhanc sectam cum maxime romē horientem
relaxiano gladio ferocis setali deditorē dāp-

nationis me etiam gloriatur. Qui enim scit illum intelligere potest non nisi grande aliquid a uerone dampnatum. Temptrauerat et domitianus portio neronis: detrudelitate. Sed quasi homo facile repressum repressit. restituitis etiam quos relegauerat. Tales uobis inscutores inuisti inuisti turpes quos et ipsi dampnare consueueris a quibus dampnatos restituere soliti estis. her tertullianus.

Igitur uero ut aptum se hostem diuinitatis pietatisque professus est. iporum prius apolorum quippe qui duces et signiferi erant in populo dei expetit neces. Et paulum quidem capite in ipsa urbe roma. petrum uero crucis patibulo eodem nat. Idorum testimonium querere extrinsecus superfluum puto cum rem gestam usque in hodiernum splendidissima eorum monumenta testentur. Verum tamen scribit de hijs etiam quidam gaus scriptor antiquus. Qui cum zeferion episcopo romano aduultum prulum quendam cathacrigam disputans h de apolorum commemorat loris. Ego inquit habeo trophoea apolorum que ostendam. Si enim procedas uia regali que ad nathaniam ducit. aut uia ostiensium inuenies trophoea defixa. Quibus eruntque prestatutis romana communitur ecclia. Quae aut eodem tempore ambo passi sunt. Corinthiorum episcopus dyomisius cum in urbe postus esset et scriptis disputaret h dicit. Sed et nos huius communitur a petro uel paulo plantatorum romane uel corinthiorum ecclie communitur. Ambo etiam filii aduentantes et in nostra corinthiorum ecclia docuerunt et poem

- D**E eplis apostolorum . iij^{or}.
- D**E successiombus aplorum apostoli . iij^{or}.
- D**E iudeorum expugnatōe post xp̄m . v^{or}.
- D**E fame que oppressit eos . vi^{or}.
- D**E hijs que a xp̄o predicata sunt . vii^{or}.
- D**E ptentis ante bellum . viii^{or}.
- D**E iolippo et quos reliquerit libros . ix^{or}.
- U**t diuinarū meminit scripturarū . x^{or}.
- Q**uemadmodum post iacobum himeon ierosolimo-
rum ixit ecclesiam . xi^{or}.
- T**uespasianus posteritate dauid iussit inquiri-
capitulum . xii^{or}.
- Q** alexandrine ecclesie secundus abilius pre-
fuit . xiii^{or}.
- Q**d rome s̄d̄s episcopus anactetus fuit . xiiii^{or}.
- T**rio ad hoc clemens . xv^{or}.
- D**E epistola clementis . xvi^{or}.
- D**E p̄secutione sub domnciano . xvii^{or}.
- D**E ioh̄e ap̄lo et reuelatōe eius . xviii^{or}.
- Q**uemadmodum dauid domncianus posterita-
tem dauid iussit occidi . xix^{or}.
- D**E prosapia saluatoris . xx^{or}.
- Q**uod alexandrinorum ecclie tertius prefuit
terdo . xxi^{or}.
- Q**d antiochie secundus ignatio . xxii^{or}.
- R**elatio de ioh̄e apostolo . xxiii^{or}.
- D**E ordine euangeliorū . xxiiii^{or}.
- D**E indubitatis diuini susceptisue scripturis
. xxv^{or}.
- D**E menandro mago . xxvi^{or}.

DE secta ebionorum .xxvij^o.

DE corintho prauae religionis antistite .xxviij^o.

DE nicolao et sectantibus suis .xxix^o.

DE hijs apostolis qui non sunt aspernati iura
conuulsi .xxx^o.

DE philippi et iohis exellu .xxxi^o.

Quemadmodum symeon ierosolimorum episco-
pus passus est .xxxii^o.

Traianus in xpianos uenerit inquiri .xxxiii^o.

Quod etiam romanam quartus rexit euaristus
.xxxiiii^o.

Titus presuit ierosolimus iustus .xxxv^o.

DE ignatio et epistolis eius .xxxvi^o.

DE epistola clementis .xxxvii^o.

DE euangelistis qui temporibus eminebant .xxxviii^o.

DE libris papie .xxxviiii^o.

Igitur iudei debitis cladibus perurgebantur
Sñ uero apli et saluatoris nri ceteriq; disci-
puli ad predicandum uerbum dei per singulas
qualq; orbis terre prouincias dirimuntur
Thomas sicut nobis est traditum sortitus est
parthos . Matheus ethiopiam . Bartholome⁹
indiam ceteruorem . Andreas scythiam . Iohes asia
Vnde apud ephesum et comoratus est et defunct⁹

Petrus pontum galatiam . bitiniam . capado-
ciam ceterasq; confines prouincias . iudeis
dutarat predicasse deprehenditur . Et ad ultimum
in urbe roma comoratus ubi et crucifixus est deor-
sum capite demerso . q; ipse ita fieri deprecatus est

ne greguari dño uideretur. De paulo autem qđ dicam.
 Qui ab ierlm usq; ad ylliricum repleuit euangeliū
 xpi et ad ultimum sub nerone martiriū dixit.
 Hec ita pordmem in tertio libro explanationum
 genesis origenes exponit

Quoniam petrus apłus predicationis sue momē-
 ta nobis p pauca dereliquit. Vna etenim
 eius eplā est de qua nullus oīo dubitauit. Nam
 de secunda multas incertum est. Apud plurimos
 tñ etiam ipā legenda suscipitur. Ille uero libellus
 qui dicitur actus petri. et qđ notis eius euangeli-
 um nuncupatur. sed et que dicitur eius predicatio
 uel reuelatio in scripturis protinus non habetur.
 Sed ne aliquis quidem scriptorum ueterum uti eo-
 rum testimonijs inuenitur. Verum procedente nob
 hystorie narratione per oportunitatem locorum
 cum scriptores ecclesiasticos memorabimus nāō
 etiam scripturarum libros qui in auctoritate esse
 debeant. et quorum unius sequenda sit auctori-
 tas exponemus. Interim petri ut diximus pma
 eplā ab oībus ueteribus est recepta. Pauli quoq;
 manifesta. xiiii. sunt eplē. que in auctoritate hōē
 licet snā apud latinos de eplā que apud hebreos
 scribitur. haberi dubitatis. Sed et de ipā quid unū
 quisq; ueterum scriptorum senserit in tpe pferem?
 Et libellus herme qui appellatur pastoris. cuius
 paulus in eplā sua meminit a pluribus nō est
 receptus. Ab alijs autem necessarius iudicatus ē
 ppter eos qui primis ad fidem institutionibus im-
 buuntur. Vñ et in non nullis ecclesijs legitur.

Et multi ueterum scriptorum usi sunt testimonijs et
h' interim nobis pmissa sint de diuinorum librorum
fide quam mox etiam ueterum ad stipulatione fir-
mabimus

PAulus autem q' ab ierlm in circuitu usq' ad
plericum eu' p'dicauerit q' ipius uocibus co-
probatur et q' h'is que lucas in aplorum actibus
scribit. Sed et petrus inq'bus etiam ipse pronun-
cis h'is qui ex articulatione sunt predicauerit xpm
pprijs uocibus in epla quam ipis absq' ambiguita-
te clariu' esse designat. In qua ad eos qui in dis-
persione sunt scribit sine dubio hebreos. Ipi etiam
dispersi dicuntur tanq' pprijs sedibus pulsi et po-
siti in dispersione ut ait ipse ponti galathie. ca-
padochie. et asie. ac bithinie. Et qui constant in
fide et emulatores uerbi dei reperti sunt etiam re-
gendas ecclesias quas apli fundauerant susceperunt
Quorum nota non est facile explicare p' singulos
Et apli in pauli sermonibus colligere possumus per-
multos esse quos ille nunc adiutores nunc comi-
tones nunc etiam cocaptiuos et collaborantes in
euangelio et comites nominat. Sed et lucas in ac-
tibus aplorum plurimos eius socios et p'cipales p'
dicationis sicut thymothei meminit ac tyti. Qu-
rum alter in epheso eps alter ordinandis apud
cretam calesijs ab eo p'ficiatur. Ipse autem lucas ge-
nere quidem anthiochenus arte medicus comes
uero apli pauli et ceterorum aplorum socius et
necessarius fuit. Is ergo sedm hanc medicinam
quam ex aplorum uel societate uel traditione su-

ferebat duos nobis medicinales libros quibus nō corpo-
 ra sed aīe curentur explicuit. Evangelicum s̄ in quo
 etiam sic p̄fatur. Sicut tradiderunt nobis inquit
 hī qui ab initio ip̄i uiderunt et ministri fuerunt
 uerbi dei quos et ab initio secutus sum. Et attus
 ap̄lorum. quos non iam auditu p̄repat sed oclis
 inspererat. Tradunt autē q̄ euangelium suum
 ex pauli ore descripserūt. et ipsum sit q̄ ap̄lus suū
 euangelium soleat nominare cum dicit secundum
 euangelium meum. Sicut et marcus que ex ore pe-
 tri fuerant predicata conscripsit. Memoratur
 autem ex comitibus pauli crescentius quidam.
 ad gallias esse transmissus. Linus uero et clemēs
 in urbe roma ecclie p̄fuisse. qui comites et adiu-
 tores fuisse ab ip̄o paulo p̄hibentur. Sed et dyo-
 nysius areopagites apud athenas quem lucas
 describit p̄mūm paulo predicante credidisse in-
 socios eius fuisse. et ecclie athenensium cōstat
 sacerdotiū suscepisse. Sed nūc interim ad hysto-
 rie ordinem redeamus

Ligitur post neronem qui xiii. annis obsedit
 romam culminis principatum. galba et otto
 anno et sex mensibus detento principatu defuncti
 uespasiano regni gubernacula derelinquant po-
 sito p̄ idem tempus in p̄nata belli qd̄ iudeis in-
 tendebat. Vbi ab ip̄o exercitu cum quo oppugna-
 bat iudeam subrogatur imperio. Isq; cōstātin
 romam tendens h̄yto filio suo curam belli et ie-
 rosolimorum oppugnationis iniūgit. Verum p̄
 ascensionem dñi et saluatoris nostri iudei uel i

ipm comissi piaculi . uel pferuoris in aptos et neas
in stephanum sed et obnuiciatois in aplm iacobu
et in iacobum nichilominus frim dñi qui appellat
iustus . sceleris admissi ceterorumq; om̄ quos
pp̄ter fidem xpi insidijs dolis . atq; om̄ fraude
nequitie circumuenerat . p̄uoluis in qua oibus ma-
lis penas diuinitus repositabantur . Et apli quide
ab illis prius fugati ac p̄ oem locum dispersi si-
cut supra diximus p̄gebant in uirtute xpi qui
eis p̄repat dicens . Cūtes baptizate om̄s gētes
in noīe meo . Et liq̄ uo que in ierosolimis hie-
rat congregata responso a deo accepto emigrare
iubetur et transire ad opidum q̄ddam pellam
noīe transiordanem . quo ablatis ex urbe sac̄s
et iustis iuris uindicta celesti fieret locus tā de
urbe sacrilega quam de ip̄lo impio . p̄ excedium
patrie . euerisionemq; sumende

Quantis ergo malis gens tunc uniuersa u-
multata sit . utq; ipsa iudee terra bello fa-
me igni . cedibusq; uastata sit . quāta p̄lorum
milia p̄res sit cum coniugibus ac puulis . et libe-
ris absq; nūō absq; dilatore trucidati sunt . Que
etiam diuersarum urbium obsidiones . sed et ip̄is
magnifice et famosissime ciuitatis ierlm̄ quanta
uastitas et quāta fuerit diuersorum mortuorū
strages . quisue p̄h̄ singula bellorum extiterit mo-
dus et ut fm̄ id qd̄ p̄p̄be p̄cederunt ab horatio
desolationis in ip̄lo . eodam dei famosissimo col-
locata sit templo atq; ad ultimum cūta ignis
pp̄latus sit et flamma consūperit . si quis pleni⁹

m

nosse uult hystorias iosephi relegat. Nos uero
 ex hijs ea tm que ad explanationem suscepti opis
 sufficiant assumemus. et in quibus refert q. ex a
 iudea ppli in die sollempni pasce ierosolima ue
 lud exitali quadam manu cogente conuenerant
 Quos trices centena milia hoim dicit fuisse
 Iusto s. dei iudicio tpe h. ultionis electo sut qui i
 diebus pasche saluatorem suu xpm deum truen
 tis manibus. et sacrilegis uerbis uiolauerant
 in ipis diebus uelud in unu carceris ois multitudo
 conclusa feralis pene exitum qd merebat exiret
 Preteribo que in eis uel gladijs rade uel alijs belli
 machinis tollata sunt explicare ea tmno que dne
 famis exitho ptulerunt supdicti hystorographi ser
 monibus profectum. quo legentes h. intelligant
 qntum periculi sit. audere aliquid in xpm. et quam
 grauibus auis supplicijs expientur. Age itaq. gn
 tus iosephi hystoriarum liber ponatur in medio
 exquo ois eorum luctuosa tragedia pnotescat
 Diuinitus autem pmanere inquit aut pize unu
 atq. idem erat. Si em in urbe pmanissent fa
 cultatum suarum ra crimine obiecto quasi de
 transfugiendo cogitarent pimebantur. Accessitas
 uero famis factiosoz extollebat aurogantia et
 utrumq. sil media cum temeritate cresebat.
 Publice quidem frumentum nusqua omo erat
 Sed irruentes urbis predones. pscutabantur
 domos. et siquidem inuenissent tanq. de hijs q.
 sefellent penas sumebant. Si uero non inueni
 sent nichilominus tanq. eos qui occultius et

Tring centena milia

1. qum

diligentius absconderunt cruciabant. In iudicio
uero haberi ab eis pabula rapiebant h̄ ip̄o q̄ ad
h̄ uiuere et subsistere corporibus uidebantur tā-
quam qui p̄fecto iam interissent ū absconditos
uspiam tegerent cibos. Si quos sane tabescentes
marie uidisset hos cum uena p̄erant sup̄flu-
um putantes p̄mare quos paulo post assume-
ret fames. Multi t̄m in occultis oī sensu suo
mercati sunt unum metrum. Si diuites fru-
menti ordet si inferiores fuerunt. Et cōcluden-
tes se in inferioribus quibusq; penetrabilibus
domus nōnulli nec mpanes cōfectas fruges
edebant. Alij uero inq̄ritum uel necessitas ul-
metus p̄mitteret exroquebant. Et ^{mensam} nūl-
lus expectabat apponi. sed ex ip̄o semiusta igni
rapientes p̄pria uelud furtiua deuorabant. Et
erat infelicitas ip̄is tibi spectaculum adm̄isibile
cum ualidiores quiq; inuenta diriperēt. imbeci-
lioribus uero nichil p̄ter luctum superat et lacri-
mas. Et oīm licet acerbitates rerum superaret fa-
mes. Nichil t̄m ita subruit. et subuertit sicut ue-
rerundiam. Quidq; em̄ salus rebus pudore dig-
num est. id in hac necessitate cōtempnitur.
Deniq; et uires de uirorum manibus. et filij
de p̄ntum. et qd̄ est infelicitas matres cibum
de puulorum suorū manibus atq; ore rapiebāt
Et cum dulcissimi liberi in manibus atq; ante
ora positi tabescerent exigua uite subsidia den-
tibus ip̄is eximere nemo p̄cebat. Verum nec
ip̄os quidem infelices et p̄ exiguos sumentes

latebant cibos. Sed continuo aderat predonū quis
 et statim ut clauas cuiuscūq; conspexisset fores
 inditium credebant h̄ esse q̄ intrinsecus positi
 ederent. Et repente despiciatis foribus precipites
 iruebant atq; ab ip̄is ut ita dicam fratribus ex-
 primentes si quid forte insūptum iam fuerat re-
 uocabant. Verberabantur senes. si cibum uendi-
 care temptassent. Sparsis etiam cūribus mulieres
 trahabantur occultare nitentes si quid forte dephē-
 sum fuisset in manibus. Nulla senibus pro ca-
 ritate reuerentia. nulla ergo puulos miseratio. S; in
 exiguo panis fragmento puulos inherentes ex
 ip̄o cui inhererant suspensos elidebant in terram
 In eum uero qui raptores cibo preuenisset assūpto
 crudelius seuebant. et extorquabant dña supple-
 tia obturantes inseliabus naturales digestionū
 meatus. Alij uero parutas sudes p̄ eadem uerē-
 da adigentes. Horrescho que gesta sunt referēs
 ad confectionem p̄ h̄ unū panis aut cyati famie
 miserios purgebant. Nam ip̄i tortores nec pacie-
 bantur famem. esset enī quodān̄ tollerabilius si
 h̄ cōpulli media facere uiderentur. Sed ut uel ip̄a-
 rarent sibi in posterum cibos uel ut crudelitas ex-
 eratio conualescerent. In hijs etiam si quis forte
 furtim p̄ stationes hostium pro colligendis herbis
 exepissent occurrentes eis qui se hostiū manus
 effugisse gauderent. dirpiebant quicquid attule-
 rant. Supplicantiibus autem et terribile quoddam
 sibi nomen dei inuocantibus. uel ut p̄tem aliq̄
 ex hijs que cum mortis periculo quesierant in-

dulgerent nichil prorsus p̄bebant sed hoc benefi-
cij loco cessarat si cōprehensum uiuū licuisset eua-
dere. Hic at post aliquanta adiungit. dicens
Iudeis uero cum egressu urbis omnis p̄iter spes
excluderetur saluus. et inualescens acerbitas
famis. domos sil' et familias gentem q̄ uastabat
ita ut impenetrabilibus strata iacerent m̄lrum
puulorūq; cadauera. p̄ plateas uō infelicū senā
corpora. fame magis quam etate cōsumpta. Ju-
uenes uero atq; oīs etas robustior uelud simula-
ria quedam in uis. et egressibus oberrabant.
corruentes quocūq; gressum subruisset media
Sepelire autem cadauera p̄rimorum nec defit-
torum multitudo. nec uirum debilitas p̄mittēbat
sil' et pro sue unusq; uite. merito Deniq; aliq̄
supra eos. quos sepeliebant aīas emisere. Multi
etiam dum p̄ferantur. funera priusq̄ ad sepulchrū
ueniretur. efflabant. Sed nec plantus ex more
defunctis exhibebatur aut luctus. quia sibi to-
tum uendicauerat fames. Sed nec auditas in-
edie humorē cuiquam relinquērat lacrimarum
Obsederant ciuitatem p̄funda silentia et nox plena
mortis tūta contexerat. Quibus malis oībus
grauiores soli urgebant predones qui nec sepul-
cra quidem diripere et spoliare cadauera illatū
ducebant. non tam predam petentes quā scelus
uisione cumulantes et athen gladiorum suorū
in cadauerū obtruncatione p̄bantes. Interdum eti-
am in nonnullos. adhuc spirantes mucro exami-
nandus agebatur. qd' alij semineces cum uiderēt

supplices dexteras extendebant ut in se quoque bene-
 ficij loco conuerterent scelus. Quo si cruciatibus
 famis uelotius absoluerentur. Sed nouo crude-
 litatis genere necem quam sponte inferbant
 si rogarentur negabant. Cum tamen uniusquisque defi-
 cientium cum gemitu oculos retorqueret ad te-
 plum non de morte propria dolens. sed de impiuni-
 tate peccatorum quos sustulit declinabant. Et
 primo quidem sumptu publico sepelire mortuos
 iusserant. setoris intolerantia. Ut uero omnem
 sumptum cepit uincere multitudo morientium
 de muro cadauera precipitabant. At cum tunc
 arduens pudisset repletos mortuorum cada-
 ueribus uallos. et huius corporis tabo priam tra-
 rigari cum ingenti gemitu elenatis ad celum
 manibus deum inuocat testem horum suum opus
 non esse. Et post aliquanta iterum talia quedam
 prosequitur. Non cunctabor inquit profere quod se-
 tio. Arbitror enim quod christi si aduersum impios ciues
 romanorum paulisper arma cessarent haut hyati
 aut aque diluuium. aut sodomitanis ignibus et ful-
 mibus celis in ortis supplicium dependisset que
 multo infaustiorum illis qui huius peccati sunt et negotio
 uorum presentem hanc perisset etatem. peribus
 et omnis gens periret inextinguibili. Sed et in sex-
 to libro de eisdem talia scribit. Et eorum inquit
 qui per totam ciuitatem famis inedia corrumpentur
 multitudo innumabilis erat. quorum nec explicari
 miseria potest. per singulas namque domos si ubi fuisset
 aliquid tibi repletum bella continuo et cedes inter

caros ipsosque parentes et liberos nascebantur dum
non solum emanibus sed ex ipsis etiam faucibus in-
uicem cibum rapere testabantur. fides autem nec
mortuus erat. Sed et ipsi cum iam spiritum exala-
rent prescriptabantur a predonibus. necum forte
intra gremium tibi aliquid resedisset. Alij autem
per mediam hiantes uelud rabidi canes huc atque
illuc feriebantur et quasi infama quadam exagita-
ti in easdem domos sub momento temporis iterum ac sepi-
us irruiebant. Omnia tamen necessitas uerebat in cibum
etiam illa que ne multis quidem animalibus edere
ulius fuit. Adultima ne longum quidem uel cingulis
aut ipsis etiam calcamentis astinuerunt. portarum
quoque indumenta detrahentes conficienda den-
tibus ingeriebant. Nonnulli et feni ueteris festiuis
edebant. Sed et de quisquibus unquam collectis
puissimum pondus dragmis. iiii. distrahant.
Sed quid opus est per pondus famis illius expli-
care cum gestum sit tibi facinus. quod neque apud bar-
baros ullus accepit auditus. horrendum deum audi-
tum uero incredibile. Equidem libenter tam tamen
ne facinus siluissim ne quis me crederet monstra-
osa narret nisi multos memorie nostre uiros
testes comissi sceleris habuissim. Porro uero nec
aliquid in hoc pretere prestare me arbitror si sub-
sum malorum uerba quorum pauca facta
sunt. **Q**uer quedam ex his qui ultra iordani aluer
um remanebant maria note eleazari filia
de uero bethezop quod interpretatur domus yfopi. ge-
neris et facultatibus nobilis cum reliqua multitudine

que confluerent ierosolimis reperta comunem ai 3
 reliquis omnibus obsidionis casum ferebat. Huius
 reliquias quidem facultates quas domo in urbem
 conuexerat tyranni inuasit. Siquid uo reliquiaru
 ex magnis opibus fuerat quibus uictum cotidia-
 num premium duceret. irruentes p momenta pdonu
 satellites rapiebant. Pro quibus ingens multum ue-
 lut insania iam quedam ex indignatione fatigabat
 Ita ut interdum predones maledictis inuicem
 suis et conuictis instigaret. Verum neq; iritatus
 quisquam neq; miseratus. cam perimeret. ut si
 quid forte tibi fuisset ab ea questum id alijs pre-
 retur. nec iam usquam repiendi copia fieret. fa-
 mes autem diu uiliteribus ipis misisteret ac me
 dullus et ad suorem purgeret in edia. fame et
 ira pessimis uis consultantibus contra ipa iam ar-
 matur iura nature. Erat namq; ei sub uberibus
 puulus filius. Hunc ante oculos ferens infelias
 inquit matris o infelitor fili. in bello fame. et
 direptione predonum cui te reseruo. Nam et
 si uita sperari possit iugo romane seruitutis ur-
 gemur. Sed nunc ipam etiam seruitutem puenit
 fames. predones uero utraq; ui grauius purgat
 Veni ergo miter o mi nate. esto matris abus. pdombo
 furor seculis fabula. que sola decant dardibus u-
 deorum. Et h cum dixisset fil filiu iugulat. Tunc
 deinde igni suppositum torret et mediu quodam
 consumit medum uo seruat oblectum. Et ecce
 confestim predones irruunt. obulte carnis indoe
 contemptu mortem minatur nisi sine mora a

bos quos paratos senserant demonstrarent. Tum
illa equidem ptem inquit uobis optimam serua-
ui. Et continuo que suffierant membra recepit
infantis. At illos repente ingens horror inuasit
et imanes quibus animi diriguere. uox fauibus
interclusa est. Illa uero trita uultu. et ipis iam
predomibus tritulentior inquit hic filius
meus est ptus. et facinus meum est. Edite. na
et ego por comedi que genui. Nolite effici aute
matre religiosiores aut femia molliores. Quasi
uos pietas uncat. et extraxim tibos meos. ego
que iam talibus pasta sum. ego hijs iterum pa-
lar. post h illi teriti tremensq; distedunt q
hunc solum ex omnibus facultatibus misere mri
reliquerant tibum. Repleta est autem. cofestim
uniuersa ciuitas nepharij sceleris nuntio. Et
unusquisq; ante oculos facinus qd ppetratu fue-
rat adducens tanq si ipse hoc ppetrasset hore-
bat. Omis autem quos famis necessitas pur-
gebat festinabant magis ad mortem. beatos di-
rentes eos quibus contigit interisse prius qua
stadium malorum polluerentur. auditu. Hacte-
nus iosephus.

8

Igitur iudeos pro hijs que in xpm deum co-
miserat piaculis talis conseruita est pena.
Dignu est autem huic hystorie adhibere dm-
tas uoces quibus ipse saluator talia sententia
esse prediat. De aute ait pregnatibus et nul-
entibus in illis diebus. Orate aute ut no fiat
figa uestra hylene uel sabbato. Erat em tunc

tribulatio magna qualis non fuit ab initio seculi usque nunc neque erit. Colligens autem supradictus hystorographus omnem numerum pemporum uel fame uel ferro. uideries centena milia delignauit. Ceteros uero latrones et hyarinos ac prodones post urbis gradium mutuis declarat interisse uulneribus. Electos autem quosque uinum quos decet et prosperitas corporis. comendabat ad triumphum dicit esse seruatos. Reliquos autem qui supra .xvii. annos agebant etatis uictus ad opa egypti pmetalla delignatos uel preteras prouincias esse dispersos. Alii quidem ut ludis gladiatorijs. alii ut bestis traderent. Si qui uero intra septimum et decimum reperti sunt annu p diuersas prouincias in seruitutem distrahiti iussi sunt. Quoru numerus usque ad nonaginta milia pductus est. Hec uero oia gesta sunt sedo anno imperij uestasiani iuxta ea que ipse dñs et saluator n̄r ih̄s xp̄s predixerat. Quippe qui ea que gerenda erant presentia iam uidet tunc secundum euangeliorum fidem. Videns ciuitatem fleuit super eam et uelud in auribus eius prelocutus est h̄ uerba. Si agnouisses et tu in hac die que ad pacem tibi sunt. nunc at absconditum est ab oculis tuis. Quia uenient dies ite et circundabunt te inimici tui uallo et circumbte et pugebunt te undiq; et ad solum deducet te et filios tuos mte. Sed et rursum taq; de populo dicens. Erat inquit necessitas magna sup terram et ira pplo huic. et cadent in ore gladij

Undecies centena milia ut fame ut ferro in Hierosola

Cap h̄uor numerus in nonaginta milia pra

et captiui ducuntur in omnes gentes. et ierlm erit con-
tultata agentibus usquequo compleantur tpa ge-
tium. Et iterum. Cum autē uideritis tūdai ab exer-
tatu ierlm. tunc scitote quia appinquabit desolatio
eius. Compet nūc uniuersisq; dñi et saluatoris ho-
sta sermones cum hystorographi relatio de bello
qd̄ gestum est atq; exordio ciuitatis. Et uidens mīa
dei p̄sē uirtutem agnoscat predicens diuinita-
tem. H̄ quidem iudeorum genti post passionem
saluatoris iusta ultione uenerunt pro eo q̄ auto-
rem uite ale met uniuersa gens condamauit au-
ferri. Verum tñ nichil obstat etiā ea addere p̄ que
pietas et clementia dei licet ingratū iudetur ob-
lata. Quadraginta namq; post admissum pia-
culum continuis protrata annis impiorum pe-
na differtur. In quibus et apli om̄s p̄cipue tñ
iacobus qui dicebatur frater dñi in ierosolimis
ep̄s constitutus indefinenter p̄p̄m cōmisse i-
pietatis et feritatis feralis ausi de sceleribus
cōmonebant. si forte possent cōmissi penitudinē
gerere. si possent flere pro scelere et ultrices pena-
rum flāmas lacrimarum ubertate restringere.
Ostendebat namq; eis deus p̄ suam paciām q̄ p̄po-
rum quereret penitentiam. Quia non uult de-
tñ mortem mortem peccatoris. q̄ntum ut con-
uertatur et uiuat.

8

Mollire autem ad huc mentis eorum duri-
tiam nitebatur diuina maiestas. signis
et prodigijs relictis datis. fioresq; simul et mi-
narem dexteram obstantando pō quā inferēdo

m

De quo supradicti hystorographi fides ut in ceteris etiam in his sufficiens erit. Relegamus ergo quid in sexto hystoriarum suarum libro de his ipse signauerit. Sed infelicem inquit plebem interim quidam hoies et deceptores. falsa uatiantes suadebant. ut euidentibus signis et iudicijs. inaudie et indignationis diuine non crederent. Quibus apte futurum et urbis et gentis presagabatur exitium. Sed uelud afflati et amentes. et qui neq; oculos neq; animam in se haberet spernebant oia que relictis nuntiabantur. Et enim stella pfulgens gladio p oia similis imminere desuper ciuitati. et cometes preterea exhalibus flammis ardere p totum uisa est annum. Sed et ante exadii tempus arbelli cum ppli ad diem festum azimorum conuenient octaua die mensis sandia qui est aprilis. noctis tpe hora nona tantus luminis fulgor aram templumq; inundedit ut putarent omis diem clarissimu factum. Et pmanisit spatio hore dimidie. Imperitis quidem et ignuris prosperum uidebatur. Sed legisperitos et probos quosq; doctores no latuit exitiale portentum. In eadem quoq; festiuitate uitula sacrificiis admota et aris assistens inter ipsas ministrorum manus enixa est agna. Sed et ianua interioris edis que respiciebat ad orientem cum esset ex solido induta. ac p inde imensi ponderis que uix uiginti uiris sumo tonatu mpellentibus clauderetur. ferreis quoq; neabus et seris munita. ac pessulis in altum demissis teneret obstructa

repente horum noctis sexta apparuit sponte patefacta
Sed et trigesimo die festo post aliquot dies prima
et ureshma die mensis artemesij qui maius
apud nos uocatur prodigiosus apparuit uisus et
fidem pene eradens. Quere flin putaretur ni-
si oculorum fidem confirmasset malorum conse-
cuta punities. Et enim ipse solis ortum nisi fut-
urus et quadringe in oi regione p aerem ferri
et armatorum cohortes miseru nubibus et ur-
bes arudari agminibus improuisis. In alio at
die festo qui pentherostes appellatur noctu sac-
dotes ingressi templum ad ministeria ex more
opulenta primo quidem motus quosdam strepi-
tusq; senserunt. iam dñi uoces subitafaudiuit
dicentes. Migremus hinc. Addit hijs etiam ali-
ud terribilius. Et em quidam aname filius ihs
noie uir plebeius et rusticus ante quartum bel-
li annum cum ciuitas in pace et habundantia p-
duraret indie festo tabernaculorum repente clama-
re cepit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox
a quatuor uentis. Vox sup ierolimā et super
templum. Vox sup spondos et sponsas. Vox super
pplin. Et indeshmenter die noctuq; p omē plateas
cummens h clamabat. usq; quo quidam piores
ex pplo uiri uelut misausi p sagi indignatione
rōmoti correptum hōiem multis uerbis af-
fitunt. At ille nequaquā p se aliquid loquens si-
ne eos quidem qui circumsteterant deprecans
easdem uoces pari obstinatione et clamore re-
petebat. Tunc pīnāpes intelligentes ut res

erat minimis esse motus inuito p̄durat̄ eum
 ad iudicem romanum. Apud quem flagris ulz
 ad ossa laniatus. neq; preces neq; lacrimas fi-
 dit sed eandem uocem miserabiliter et cū quo-
 dam ullulata emittens p̄singula pene uerba
 proferebat addens etiam h̄. De ue ierosolimis
 prosequitur et aliud idem hystoriographus ma-
 iore gestum miraculo. Dicens oraculum q̄ddā
 in sacris litteris reptonum qd̄ p̄idem tps̄ uirum
 designaret ex eorum regione p̄siliuum qui to-
 tius potiretur imperio. Cuius oraculi presagi-
 um idem hystoriographus uestasiani declarauit
 et suspiratum. Sed uestasianus nō alijs q̄
 illis solis gentibus que romano imperio uide-
 bantur subdit̄ dñatus est. Vñ iustus ad xpm̄
 h̄ responsa referantur. ad quem dixerat p̄r-
 p̄te a me et dabo tibi gentes hereditatē tuam
 et possessionem tuam terminos terre. Et tū
 p̄ idem tempus p̄ aplos suos in omnem terrā
 exierat sonus. et in fines orbis terre uerba eorū
Que p̄tium sane est posse agnoscere quis fuit
 hic iosephus et unde uel ex quo genere
 originem ducens qui tantam nobis materiam
 rerum gestarum cognationeq; p̄stiterit. Sponit
 ergo etiam h̄ ipse de se h̄ modo scribens. Iosephus
 matthie filius ex ierosolimis sacerdos. qui et
 ipse p̄mo bello romanos obpugnauerit et post
 orbis iherosolimis m̄ctuerit p̄lis. necessitate
 constructus. Constat ergo h̄c uirum p̄de tps̄
 non solum apud iudeos p̄rios tūes uerum

etiam apud romanos habitum esse nobilissimū
ita ut hanc merito in urbe roma etiam statua do-
naretur. et libri eius bibliothecae traderentur. Con-
scripsit namque antiquitatum hystoriam in uigi-
ti libris. Belli uero iudaici cum romans habiti
hystoriam septem folijs comprehendit uoluminibus.
Quā non solum graeca facundia uerū et p̄rio
et hebreo sermone suis etiam ciuibus se edidit
se confirmat dignus cui p̄ctis omnibus debeat
credi. Sed et alia eiusdem uiri extant de iude-
orum uetustate duo uolumina. In quibus con-
dicere appiōm cuiusdam gramaticō uidetur qui
illis t̄pibus aduersum iudeos scripserat. et ad
alios quosdam qui morem gentis iudeorum at-
que instituta lacerauerāt. In primis ergo ex hīs duo-
bus libris quae uolumina apud hebreos in auctoritate
habeantur. hinc maiorum traditionem p̄ h̄ edocet

10

Magis ergo innumera apud nos habentur uo-
lumenta inter se inuicem discordantia. Sed
duo t̄m et uiginti sunt libri qui omnem t̄p̄m scri-
pturam continent. Qui et iuste creduntur diuini-
tus inspirati ex quibus quique sunt moysi conti-
nentes leges uite consuetudinis humane p̄sa-
piam usque ad ip̄s moysi finimū p̄cedentes. Quae
paulominus ad tria milia annorum continētia
genuit. Amortē uero moysi usque ad arthaxer-
sem qui post xersem regnauit apud persas quae
gesta sunt p̄phete quique p̄ ea t̄p̄a tredecim uolu-
minibus conscripserunt. Reliqui uero quatuor
libri. hymnos in d̄m et uite instituta ac moni-

ta mortalibus tradunt. Ab arthaxerxe uero
 usq; ad nūm ipsa scripta sunt quide oīa fide nō
 tū eadem que p̄mis habet digna dicunt. p̄ eo
 q̄ non ita extiterit p̄pha iugis et explorata suc-
 cessionibus. Igitur ipis constat quā nos uene-
 rabiliter utamur scripturis nris. Nam tū tot
 s̄lla intercesserint neq; addere quis usquā neq;
 auferre aut p̄mutare quis ausus est. Sed oībz
 gentis nre hōibus insita h̄ quodāmodo atq;
 ingemta fides est credere h̄ dei esse consulta
 et hys iugiter m̄berere. Atq; pro ipis si ita res
 poposterit libenter et aīam ponere. Sit etiam
 h̄ ps̄ hystoriographi hys m̄loris a nobis utar-
 bitror non incompetenter inserta est. Et et
 aliud adhuc eius elegans sans uolumen q̄ aī-
 mus sit qui imperiū teneat in nobis. Quem
 libellum quidam machabeorum attulauerūt
 pro eo q̄ certamina inibi et agones p̄ pietate
 a machabeis h̄ibus desudata contineat. Sed et
 in sine uicesimi antiquitatum libri. significat
 idem ipse p̄posuisse se inij^{or} uolumibus cōprehe-
 sum. In fiden et religionem patriā dedeo et
 de s̄ba eius ac legibus et nūc quedam apud eos
 liceant quedam non liceant. Sed et alia nō
 nulla opuscula. a se dicit esse composita. In sic
 etiam supradicti uicesimi libri antiquatū iustū
 quendam atyberiaide qui conatus sit h̄ idē opis
 qd̄ ipse explauerat aggredi arguit falsitatis p̄
 her uerba. Sed ne ego te imitatus sim Thys
 que conscripserim. Ipsis em̄ impatoribus obtuli

libros meos. cum ad huc ipsa que gesta sunt pe-
ne in oculis haberentur. quippe qui consensu in
essem seruare in omnibus ueritatis. nec me de eorum
testimonio fecellit opinio. Sed et alij pluribus
obtuli. quorum multi etiam ipse interfuerunt bel-
lis. Sicut agrippa rex et nonnulli eius propinquus.
Et impator quidem tytus intantum probauit ex-
istis debere libris ad omnes homines rerum gestarum
notitiam peruenire. et manu sua subscribet publi-
ce ab omnibus eos legi debere. Rex uero agrippa sexaginta
et duabus epistolis de operibus meis ueritate testatus est.
Ex quibus et duas inserui. Sed de hijs satis dominum
nunc ad narrationis meae seriem redeamus.

Dost martirium iacobi et continuo consecru-
tum ciuitatis exardium. traditur apostolos
et alios dominum discipulos qui ad illud tempus reli-
qui erant in unum elonis omnibus conuenisse. sicut
cum hijs qui secundum carnem propinquus dominum
dicebantur. plurimi namque ex hijs per illud tem-
pus superant. et habuisse in corde consiliu. que
operet dignu successione iacobi indicaret. Quodque
uno consilio atque uno consensu symone cleophae
filium decreuissent. Cuius mentio in euangelij
scriptura est. ut epistatus sedem susciperet. Confirmatur
hijs secundum carnem saluatoris fuisse dicebatur.
quia cleopham fratrem ioseph fuisse egyptus
confestatus est.

DEt idem tempus uespasianus post exardium
iherosolymorum omnes si qui forte ex familia
dauid fuissent apud iudeos uelud regalis pro-

sapie viros pquire iubet. Unde etiam probat cu
 grauissima iudeis pseruato exorta est. Sed ue
 spasiano decemio imperio ministrato. tytus filius
 eius in imperio succedit. Cuius fides regni ano
 linu duodecim annis msacerdotio trisactis ur
 bis rome epatum tradidisse anacleto ferunt

Sed tytus non amplius qua duobus annis
 et totidem mensibus principatu romam apr
 tis ministrato domiciano ferri sumā rerum
 reliquit. Quarto ergo anno domitianū apud
 alexandriam auamū viginti et duobus annis
 ministrato sacerdotio defunctus est. In cuius lo
 cum secundus succedit abilius

In urbe uo roma duodecim anacletus annis
 in epatu exactis. sacerdotij sedem clemen
 ti tradidit. Quem adiutorem suū paulus phi
 lippensibus scribens designat dicens tu clemente
 et ceteris adiutoribus meis. Quoru nomina
 sunt in libro uite. Huius clementis epla habet
 ad corinthios scripta. precepta plane et ualde
 mirabilis. Quam uelut ex persona romane ecclie
 dicitur cum dissentio apud corinthios fuisset
 exorta. Quam eplam in plurimis ecclsijs p
 publice legi et ueterum et nris etiam hiebus co
 stat. Verum de seditione fra apud thornthios
 ac dissentione plebis testis ualde fidelis egypti
 pus indicat hoc modo dicens

Multa et erga multos crudelitate domina
 nus exercita plurisq; in urbe roma no
 bilibus et illustribus uiris nullo iure nullaq;

3

7

vōe trucidatis innumeris etiam in exiliū trulset
bitorum direphone multatis ad ultimū nevomana
et theomatiam et impietatis successor efficitur
Cordus hic quippe ab illo pserutionem mollitur
in nōs cum utiq; pater suus uestpasianus nūb
proflus in nris irrogauerit iurie

Quo in tpe apulus et euangelista iohes ob pōt
tationē ubi diuini et testiōiū uiratis in m
sulam paphmos traditur religatū. Deniq; yrene
us scribens de computo nōis anti xpī q; cōdinet
in reuelatione que dicit iohis quō aduersus
hereses libro h de ipō iohē cōmemorat. Qu si op
porteret inquit apertius in hoc tpe de isto nōie
pōtari a quo magis potuerat apri nisi ab eo
qui ipām reuelacōz uidit. Neq; eim multū tps
est q reuelata est sed pene nra etate. In fine em
domiciani principatus exorta est. Intm uero p
idem tpus fidei nre instituta florebant ut etiā
nōnulli alicm a religione nra scriptores hystori
arum suarum tradiderunt in ommentis. uel de
pseruōibus illius tps. uel etiam de martiris
Que et diligenter explorato tpe designat qd
quō decimo anno domiciani principis cum alijs
plurimis ab eo etiam flauiam domiāllam sor
ris. filiam flauij clementis. unū tūc ex rōsulib9
auri uxorem ob testiōiū qd xpo phibeat in m
sulam pontianam nōie deportatam

Apid ipm uō domitianum cum iussisset omīs
pimi qui de grē dauid et regia stirpe desce
derat. uetus traditio tenet q delati sunt quidā

quali essent de posteritate iude quem hōm fuisse
 saluatoris secundum carnem tradunt. Quinq;
 duplici torquebantur invidia. uelud qui ex da-
 uid genere. et christus xpi p̄p̄nitate descende-
 rent. Que egissippus per ordinem hois uerbis
 refert

Ad hoc autem uiuebant quidam de carna:
 ti genere dñi nri nepotes iude. eius qui fm
 carnem frater domini dicebat. Quos quidem
 detulerunt tanq̄ ex dauid stirpe uenientes. hos
 reuocatus quidam noie qui in hoc missus fuerat
 perduat ad domitianum cesarem. Et ip̄e em̄ for-
 midabat de aduentu xpi sicut et in initio hero-
 des. Interrogati ergo adomiano si essent ex
 familia dauid confessi sunt. Tunc quesuit ab
 eis quantis possessionibus uel quantis essent
 facultatibus p̄diti. At illi responderunt q̄ utriq;
 non amplius esset in bonis nouem milibus dif-
 ferentijs. Ex quibus singuli p̄s media p̄portione
 deberetur. nec h̄ sibi in pecunia subsistere sed
 extimatione fr̄e que eis esset in .xl. m̄m̄ uno
 uigeribus constituta. Quam suis manibus ex-
 colentes uel ut ip̄i alerentur uel tributa depende-
 rent. Sic et testes inualis et diuini opis ma-
 nus labore rigidas. et nullis obduratis p̄ferēbāt
 Interrogati uero de xpo quale sit regnū eius
 uel quis ip̄e aut unde aut q̄n uenturus. Respo-
 derunt q̄ non huius mundi regnum. neq; huius
 terre eius designetur imperium. Sed quia ce-
 leste ei regnū per angelorum ministeria in con-

Illuminatione sibi spectat. quoniam aduenturus in gloria
 de uiuis ac mortuis iudicabit et restituet uni-
 cuique pro factis ac meritis suis. Ad her dominia-
 nus cum neque in eis quicquam criminis inue-
 niret et utilitate eorum quam maxime contempneret
 abire eos liberos iubet. Sed et persequutionem quam
 aduersus ecclesiam agitari iusserat. datus rursum
 compellat editis. Illi uero dimissi ab eo uel mar-
 tirijs merito. uel tante persequutionis progantia
 patris iam tunc duces esse effecti usque ad trauiani
 tempora permanserunt. Hic quidem egissippus.
 Sed et tertullianus de dominiano filia refert
 dicens. Temptrauit aliquando et dominianus sille
 aliquid portio neronis de crudelitate. sed quasi
 homo cito destitit. ita ut etiam eos quos inex-
 elium miserat reuocaret. Post domitianum
 uero quindecim annis imperio portio nerua
 suscipit principatum. Sub quo omnes quidem
 honorum tituli qui in dominianum collati fue-
 rant detrahuntur. Reuocari autem quicunque ab
 eo meritorium trahi sunt ac reciperent facultates
 ex senatus consulto iubentur. De quibus sim-
 guli testimonium prohibent qui gesta illorum te-
 porum conscripserunt. Tunc ergo apostolus iohannes
 post absolutionem insule ephesum quasi ad
 scholam propriam redisse nostrorum scriptores
 declarant

18 **N**erua uero post annum plus minus decessit tra-
 ianus succedit imperio sui primo principa-
 tus anno abilius apud alexandriam. xiiij. annis

sacerdotio ministrato diem obiit. Cui successit cerdo tertius in sacerdotium. Qua tempestate in urbe roma clemens quoq; tertius post pauli et petrum pontificatum tenebat

Sed et apud anthiochiam eunodius primus fuerat et sidus ignatius. Ierosolis quoq; symeon sedis post iacobum fratrem dñi hisdem tpi⁹ gubernabat ecclesiam

In his supstes adhuc apud asiam demorabantur ipse ille quem amabat thesus. apostolus sil atq; euangelista iohes ecclesiarum que mibi erant gubernacula gerens post dominiani ut diximus obitum regressus ex insula q; quia ita se habeat duobus fidelibus testibus approbabo hyreneus et clemens alexandrinus hunc ueritati ashpulantur. In secundo aduersus hereses libro hyreneus hoc modo scribens. Et omis magt prespiteri testes sunt qui in asiam iohem discipulum dñi uiderunt et sciunt h tradidisse iohes qui et pmansit apud eos usq; ad tpa traiani. Item in tercio eiusdem opie libro idem scriptor de eisdem. Ecclesia inquit que est apud ephesum a paulo quidem fundata est. a iohes uo edificata qui pmansit in ea usq; ad tpa traiani. Hies hunc testem fidelem de apostoli tpi⁹ rōtestatem. Accipe quid etiam clemens cuius piter pmissimus testimonium. dicat. hystoria quanda pneressariam sil texens. Quam nos quoq; sen seruamus utidem fore legentibus credimus. Sēbit ergo h. **A**udi inquit fabulam et nō fabu-

lam sed rem gestam de iohē apostolo et memo-
rijs om̄i traditam. Cum post tynāpm obitum de
patrimos insula ephesum rediret rogabatur et-
iam uicinas illustrare prouincias. quo uel ecclesias
fundaret in quibus non erant locis uel in quibus
erant. sacerdotibus ac ministris instrueret. In
ei de unoquoq; spiritus sct̄i indicasset. Cum ḡ
uenisset ad quandam urbem. aut longe positā
om̄ibus ecclesiasticis sollempniter adimpletis ui-
dit iuuenem quendam ualidum cor̄ et uultu de-
gantem. Sed et aīe aciem nimis respiciens ad epi-
scopum qui nuper fuerat ordmatus. Hūc maḡ
tibi sumo studio cōmendo sub testimo xp̄i et to-
tus eccl̄e. Tum ille suscipiens om̄i se adhibiturum
sicut prepat diligentiam pollicetur. Sed iterū atq;
iterū eadem sepius repetens iuuenē cōmēdabat
attentius. Et post h̄ ephesum redit. Cum uō ep̄s
in domū suam adolescentem suscipit. cōmēda-
tum et cum om̄i diligentia enutrit. amplecti-
tur. fouet. ad ultimū etiam baptismi grām tra-
dit. Post h̄ at̄ iam uelut confidens gr̄a qua fu-
erat cōmunitus paulo indulgentius h̄c iuuenē
cepit. Sed ille ubi in maturna libertate potitus ē
continuo pequenos quibus luxus et desidia cor-
di est amare uita. et corrupte uie incedē tram-
tem pdoretur. Et primo quidem cōuiuiorum il-
lucubr̄is deper̄. Inde nocturnis cum furtis sc̄dū
sibi. p̄cipemq; consc̄uit. post h̄ at̄ ad maiora
flagitia p̄traxit. Cum int̄ea sensim iuuenē
formabatur. et instituebatur ad scelera. Et qui

m

esset acer ingenio . sicut equus infrens et ualido
 diuis moribus obfirmatus recti itineris linea
 derelinquens rectore contempto rapido cursu
 totus fertur inpreceps . Ita succedentibus sibi
 malis ut desperationē quoq; a deo sibi p̄stite sa-
 lutis acciperet . Deditur iam de pijs sceleribus
 cogitare . grandia quoq; molitur . et exinte-
 gro pditioni se tradens . nullius inferiores se
 flagitijs patitur . Demq; illos ipos qui prius ma-
 gistri criminū fuerant discipulos facit . Et latro-
 num ex his turmam quibus ipse dux et princeps
 uiolentus esset instituit . Et cum his om̄i crudeli-
 tate trassatur . Verum tpe elapso cum rei ita po-
 possisset utilitas . inuitatur iterum ad illam ur-
 bem iohes . Et cum cetera quorum gr̄a uenerat
 ordinasset age inquit o epe depositū resp̄nta
 quod ego plane et xp̄us comedauimus ecclēsia
 teste quam regis . At ille obstupuit p̄mo pecuniā
 putans a se repositi quā non atrepat . Sed rursū
 considerabat nec posse fallere iohem . nec q non
 dedit querere . herebat ergo stupens . Quē iohes
 herentem uidens . Iuuenem inquit illum repe-
 to a te . et aiām fr̄is . Tum grauit̄r suspirans
 senior et in lacrimis resolutus . ille ait mortuus
 est . Quō inquit uel quali morte . Deo ait mortuus
 est . quia pessimus et flagitiosus euasit . Adulti-
 mū etiam latroniū aggressus est . Demq; nūc
 montem quendam cum multa latronū manu
 occupauit . Quibus auditis apl̄is . ueste r̄tinuo
 qua erat indutus sc̄ndit . et cum ingenti gemi-

tu feriens caput suum bonum inquit te custode aũ
fr̃s dereliqui. Sed iam nũc michi equus paretur et
dux itineris. Et confestim ab ipsa cãsa ascendens tan-
tius p̃pabat. Cumq; puenisset ad locum attine-
tur ab hys latronibus qui custodias obseruabãt.
At ille neq; effugere. neq; prorsus declinare usq;
nitens. ingenti tñ uoce clamabat. Quia adh̃ ipm
ueni adducite michi principem uestrũ. Qui cum
ueniret armatus. eum agnito ioh̃e aplo p̃udo-
re actus in fugam uertitur. Ille equo post eum
admisso. confestim insequit fugientem etiam eta-
tis oblitus sil' et clamoris. Quid fugis o fili p̃z-
tuum. quid fugis inermem senem. Odisse noli
timere. habes adhuc spem uite. Ego xpo r̃õem
reddam pro te. et mortem pro te libenter exi-
am. sicut et dñs exiit pro nobis. et pro tua
aiã dabo aiã meam. Ita tñ et crede michi
quia xp̃s me misit. At ille audiens restitit
at uultum dimisit in terram. Post h' arma pie-
rit. Tunc dem̃de tremefãtis flectat amarissime
et accedentis ad se semis gembus puoluitur ge-
mitibus et ululatibus quibus poterat satisfac-
ens et uberrimis lacrimarum suarũ fontibus
iterũ baptizatur occultans solam dexterã suam.
Apl̃us uero iuris iurando sacramento se ci a
saluatore impetraturũ ueniã pollicetur. Siliq;
gembus prouolutus atq; ipã dexteram ex-
redis consũã torquebatur tãq; iam p̃ penitentiã
purgatã de obsculans ad eccl̃siã reuocat. Et in-
delinenter pro eo orõnes profundens. et cum

ipſo piter dicens crebra ieiunia indulgentiā adeo
quam ei pollicitus fuerat expetebat. Sed uarijs
sermonum consolatoribus uelud quibus effectus
predicatoribus et exteros eius aīos mitigabat
flet pus abstulit quam in oībus emendatū ingres
noue regeneratiōis. atq; insignia quedā et tro-
phea in eo resurrectōis inuisibilis orōdit. H a
clemente dīā non solum ad sciām rerū sed ad
utilitatē legentiū pro futura hunc in mīs q̄
libris teneant locum

Hec iam etiā huius apli que sint scripta qm̄
auctoritate habeant. cum his p̄t̄ explicem?
Et ergo primo euangeliū noīs ip̄is qd̄ in omni
orbe p̄sonuit. Quā autē post retā tria euangelia
quarto a ueteribus statutū est loco. h̄ erit ratio
venerabiles et uere deo digni apli xp̄i cum eōm
in oībus puritate uite et animi uirtutibus
dari non magis impendebant sermonis ornatum
Quippe in quibus aīa erat diuine ornata uirtu-
bus sūt et signorum gr̄e. que eis a dño n̄ro ih̄u
xp̄o concessa fuerat confidentes nō in sualocis
hūane sapie uerbis. sūmā predicatoris dīcē
collocabant sed in oblatione sp̄s et uirtutes p̄q̄
mirabilibus consumatis et uerborū suorū fide
fiā uniuerso orbi regni celorum sciām tradiderat
p̄uidentes plures libros condē. Quā huius
modi p̄dicatoris assertio nō argumēto hūano
sed astipulatione diuine uirtutis indigeat

Ung; paulus qui n̄ter om̄s ap̄los eru-
ditior etiā in uerbis uidet. et in sensibus

ppotens non amplius quā p̄num epl̄arum suarū
corpus reliquit que uti in mensa continēte intra
se atq; in nūā sacramenta. Ut pote qui etiam
usq; ad tertium celum raptus q̄ generētur in-
sp̄erat. Et in ip̄o quoq; deo dignū padilum ad-
ductus audierat ibi ineffabilia uerba et doctrinā
quētiq; imbi est sue corporeus hinc incorpore-
us illis interim sc̄ole discipulus effectus crepat
Sed et reliqui dñi ac saluatoris n̄i discipuli
non solum ex illis duodecim. Sed et si qui ex
hūc numerum de scola tñ dñi ac saluatoris
n̄i sermonem aliquem diuinitus inspirati
memorie reliquerunt breuem hunc et succin-
tum p̄ oīa cē uoluerunt. Itē ex ip̄is discipulis
dñi matheus tñ modo et ioh̄es ad scribendum
appulisse aīn tradunt necessitate quadam in
h̄ ip̄m puocati. Matheus em̄ p̄mo hebreis p̄-
dicauerat. Vex tñ paret transire ad gentes pa-
tria lingua scripturā composuit et ea que p̄-
dicauerat comprehendens dereliquit hīs ad
memoriam a quibus proficiscebatur ut gentibus
predicaret. Post hunc luce et marci scriptura
euangelica s̄m eas causas quas sup̄ius dixim⁹
editur. Ioh̄em uō tradunt usq; ad ultimum po-
pene uite sue tempus absq; ullius scripturę in-
dicijs euangelium predicasse. Sed cum horū
trium euangeliorum etiam ip̄is noticiam pue-
nisset. probasse quidem d̄r fidem. et ueritate
d̄corum. Deesse tñ uidit aliqua. et ea max̄ie
que p̄mo primo predicationis sue tpe dñs gel-

seruat. Certum est em̄ q̄ in superioribus tribus eu-
 angelijs h̄ uident̄ sola contineri que ab eo gesta
 sunt. Anno quo iohes baptista uel inclusus est
 in carcerem uel punitus. Demq; si obserues sinti
 in initijs narratoris postea quā refert matheus
 de .xl. diez ieiunio et de temptatōe eius conti-
 nio subiit dicens. Audiens at̄ quia iohes tra-
 ditus est. discessit de iudea. et uenit in galileā.
 Lucas uō etiā prius quā incipiat aliquid de
 actibus referre ihu dicit quia adiecit herodes
 sup̄ oīa mala que gesserat et conclusit iohem
 in carcerem. Quia inquam ab h̄is her̄ uide-
 bant̄ obmissa rogatus ē iohes ap̄lus ut ea q̄
 preterierant priores an̄ traditōz iohis. salua-
 toris gesta conscriberet. Et ideo dicit in euan-
 gelio suo. Hoc fecit initū signorū ih̄s. Et it̄m
 in alio loco indicat dicens. Non dum em̄ iohes
 missus erat in carcerem. Et quibus constat
 q̄ ea q̄ antequā iohes tradat̄ ab ih̄esu fuerat
 gesta describit. Et ideo si qui h̄ diligētis rōsidēt
 euidenter inueniet non sibi euangelia dissona-
 re sed alijs t̄p̄s gesta esse que scribit iohes
 alijs uero que referi. Unde quia naturam
 scdm̄ carnē saluatoris uel matheus uel lucas
 descripserant. retinuit h̄ iohes. et atheologia
 atq; ab ip̄a eius diuinitate sumit exordium.
 Que ps̄ sine dubio ip̄i uelut eximio p̄sp̄m̄ s̄m̄
 reseruata est. h̄ etiā de euangelio iohis d̄c̄a
 sint. De marthi uero euangelio sufficienter
 supra cōprehensum est. Lucas uero in initio

euangelij sui causam cur scriberet indicauit
uidelet qm̄ multi alij temere p̄sumpserant
enarrare que sibi magis ad liquidum erant
comperte. Volens ergo abstrahere nos a re-
rum narratōibus fidem fuit p̄ se conscripte
ueritati certus q̄ eam uel paulo exponente
uel alijs apostolis qui ab initio ipsi uiderant
ac sibi tradiderant consequitur sit. et h̄nc nobis
p̄rium euangelium tradat. h̄ a nobis etiam de
luca breuiter d̄ca sunt. Opportum uō et plen̄
int̄pe inseris h̄is que antiqui doctores scrip-
ta reliquerunt ut se n̄c̄ta habeant indicabim̄
Ioh̄is t̄i ext̄at preterea epl̄e. De quarum p̄ma
neq; ab antiquis unquam neq; a posteris du-
bitatum est. De reliquis uō duabus et de re-
uelatōe etiā n̄c̄ ante p̄s s̄m̄a habet̄. De q̄bz
ut dixi et auctoribus dubitatum suis in locis
ip̄oz uocibus approbabitur. Ut ergo quādo
quidē in h̄is deueniemus locis om̄em noui
testamenti canōne designemus. p̄mo nobis
om̄ euangeliorum celestis quadriga iungat̄
h̄is actus ap̄loꝝ copuletur. Post hos pau-
li epl̄e sortentur. Consequantur uō has p̄ma
epl̄a ioh̄is. Sūt et petri p̄ma. h̄ec sunt
de quibus nulla unq; prorsus extitit dubitatō
Sequenti loco iam sunt illa de quibus a non-
nullis dubitatū est. Relatō ioh̄is de qua qd̄
singuli senserunt suis in locis ostendemus
Et epl̄a iacobi. Sed et inde petri quoq; s̄da
Et iterū ioh̄is s̄da. et terna. S̄nc̄ h̄ ip̄is eua-

geliste siue etiam alterius eius cognominis
 ostendentur. Post h̄ iam scriptura est q̄ dicit̄
 actus pauli. Sed et libellus qui appellatur
 pastoris. et reuoratio petri de quibus q̄ max
 ime dubitat̄. fert̄ etiā barnabe eplā. et doct̄
 na que dicit̄ aploꝝ. Quidam at̄ hijs locant̄
 etiam euangelii qd̄ d̄ s̄m hebreos. Quo p̄
 apue utuntur illi hebrei qui xpm̄ recipere uir̄
 Sed in etiā ei contradicit̄. Que oīa t̄n̄ a nobis
 nōio enūata sunt ut absq̄ ulla ambiguitate
 claresceret que sunt in ueteri auctoritate et
 que sint in quibus uel contradictio aliqua uel
 etiā cōtard̄. t̄n̄ t̄n̄ a q̄ plurimis ecclēsijs re
 cipiantur soleat admitti. Sed de illis sciendū
 est que sub noīe aploꝝ ab h̄eticis proferunt̄
 uelud petri et thome et mathie et ceteroꝝ
 filij aploꝝ actus. que appellant euangelia.
 Sed et andree et iohis atq; aliorū aploꝝ
 actus. Quisquā p̄suis in scripturis ueterū
 eorum dicit̄ur qui aplis successerunt. aliqua
 mentio eorum aut cōmemoratio habet̄. Inq̄
 bus et ip̄e stilus multum ab ecclēstia cōsuetu
 dīne deprehenditur esse diuisus. Sensus quoq;
 ip̄e et oīa que in hijs inferunt̄ longe ab apli
 ca dissonant fide. Ex quo figmenta esse p̄u
 uitatis hereticę comprobant̄. Unde ne inter
 illa quidem de quibus dubitari diximus col
 locanda sunt. Sed ut aliena p̄mitus et a uī
 tatis regula discrepantia propellenda. Ver
 rum ad h̄istorie ordinem redeamus.

Hicur symon mago menander succedit.
 Scutum dyaboli non inferius puto. Et ipse
 Samaritanus gñe. In arte autē magica solus rep-
 titus est. qui nō modo equipare sed et supere
 impietate m̄gri posset. Maioribus quippe pō-
 tentis efferebatur. semetipm̄ saluatorem dūtes
 ad hom̄ salutem de celestibus et inuisibilibus
 seculis destinatum. asserens non aliter posse
 unumquemq; angelos scli iūtere. nisi prius a
 semet magice artis susciperet disciplinā. et
 p̄ baptismum a se datum imortalis et et̄nis
 effectus in hac uita p̄petuus fieret. Que
 oīa ex libris hyrceni uolentib; scire p̄fale
 Sed et iustinus in hīs ip̄is in quibus symonis
 fererat mentionem. etiā de h̄ talia quedam
 scribit. Menandru quendam samaritanum
 ex uero caparathca symonis discipulum stimu-
 lis demonis incitatum uenisse antiochiam
 et quāplimos p̄ artem magicā derepisse. sci-
 mus. Qui hoc etiā suadere potuit septatori-
 bus suis q; non essent morituri. S; quibus
 in hodiernū sunt aliqui ex illo eade cōfiteles
 Qd̄ est uere dyaboli tomentum. ut hoīes ma-
 gi xp̄ianorum sibi nomen imponerent. Quo
 p̄ hoc s̄m̄ et uenerabile religionis nostre
 misterium macularetur. Qui tñ irident
 et spernunt etiā ista dogmata. uel de imor-
 talitate aīe. uel de resurrectione mortuorum
 Verum hī talibus facti auctoribus de spe
 salutis et uite penitus exiderunt.

27 **S**ed et alios idem demon quos ab amore xpi
 separare non poterat alia nihilominus
 arte decepit. Idest ebionos qui interpretantur
 pauperes. Vere etenim pauperes sunt et egerem
 in scia glie xpi. Quia quidem solum eum hominem
 putant. et p profectum uite ac uirtutis uiri
 iustum effectum. Coi etia natiuitate ex uirgo et
 feia procreatum. Custodiendam uero tenentes
 etiam legis obseruantiam nec suffire ad salute
 solam xpi extimant fidem. Quidam tñ ex ip-
 sis refugiunt hanc impietatem ut ex uirgo et
 feia asserant eum natum. Sed confitentur de
 spu sco et maria uirgine. Nec tñ semper eum
 fuisse deum et uerbum ac sapientia dei fatent
 Corpale uo legis obseruantia custodiunt.
 Apli at eptas omis respuunt. pit. et ipm apo-
 statum legis appellant. Utuntur et euangelio
 uno quodam qd fm hebreos appellatur. Cetera
 oia nichil ducunt. Sabba cum iudeis fm lege
 nobilissimam dicitur diem sacrata p resurrectione
 dni obseruant. Unde ropetenter ebiones pro
 paupertate mtelligente compellati sunt.

28 **I**dem temporibus etiam alij hereseos obor-
 tum principem eberinthum accepimus.
 De quo gais ruy in superioribus fecimus mentioz
 in disputacionu suarum dyalogo ita scribit. Sed
 et eberinthus inquit preuelatores quasdam qd
 uelud a magno aplo inscriptas et pangelos
 ei reuelatas putaret. alia nobis portenta qd
 dam introducit. Post resurrectos terrenu dicit

esse regnū xpi in ierlm. Et hoīes in carne iterū
cōcupiscentijs et uicijs subiectū conuersationem
dicit esse habituros. Contra fidem quoq; sc̄ip-
turarum quosdam mille annos designat. Inq-
bus multa quidem et alia corruptōis opera.
nuptiarum festiuitates dicit futuras. ad eos qui
libidini sunt dediti deripiendos. Sed et dyom-
sius cum de iobis reuelatōe dissereret. Et q̄da
fm ea que antiquitus ecclē tradita fuerant dis-
putaret. mentionem facit huius ip̄is uiri in
h̄is uerbis. Chermithus in quā a quo et che-
rmitiana heresis oborta est figmentū sui aucto-
ritate magni noīs acquirere fm scripturę huius
p̄uā mtelligentiam gestebat. Quippe cui⁹ h̄ erat
ex heresis ut affirmaret frenū futurum esse
regnū. Et quia erat uentri et gula ac libidini
deditus ea futura deternebat que sibi pp̄ua li-
bido ditabat. uentris et ea que sub uentre sunt
matamenta abis potibus. nuptijs predicabat
explenda. Et ut ad sacrat̄ū dicere uideret le-
gales agebat festiuitates rursū celebrandas
et hostias carnales iterū uigulandas. Hyren⁹
uero etiam serrenora ip̄is heretici in primo ope-
ris sui libro publicauit. Que inde distat si quis
plenius scire uult

29 **S**ed et alia heresis que appellatur nichola-
itarum p̄ paruo tpe tenuit. Cui⁹ etiam ī
reuelatione iobis mentio fr̄a est. Isti nichola-
um unum ex illis qui cum stephano ab apl̄is rō-
stituti sunt dyaconi auctorem se h̄cē iactabant.

Sed demens alexandrinus in tertio libro stromatium h de eo scribit. pulchram inquit ualde
 h uxorem habuit. et post ascensionem dñi et
 saluatoris nri cum interpartitur ab aplis. taq̃
 de zelotipie inuicia productam in mediū ux-
 orem suam si qui eam uellet hñe promisit. Et
 qua occasione isti consequens putauerunt ut
 secundum h fñm ul' dictum nicholai unusq̃sq̃
 carne sua in quo delāret abuteretur. et obtinen-
 tes dñm uel fñm simpliciter et innocenter abs-
 ulla reuerentia promissiuos nūc et illatos con-
 cubitus expetunt. hñi qui sub illis noie secta
 sibi ipse libidinis assumpserunt. Nichi at
 contemptum est. nicholaum nullam prorsus ag-
 nouisse mulierem preter eam quā in nūtiō
 accepit. Cui9 etiam liberi fete quidem usque
 ad ultimam senectutem casta uirginitate du-
 rarunt. filius at ipse scitatem in corrupti cor-
 poris custodiuit. Que cum ita se habeant cō-
 stat illud qd in medio aplōr pro zelotipie su-
 spitōe produxit uxorem ex contemptu uitij ul'
 libidinis gestum. Quop h continentē se ondet
 eius rei quā minime putabat. expete. cōtēp-
 nendam magis quam expetendam carnis
 edocens uoluptatem. Quā quidē uolebat ut
 opinor fm saluatoris preceptū duobus dñis
 seruire. libidini et deo. Dicunt at etiā mathi-
 am ita docuisse. aduersum carnem pūgnā-
 dum. et in nullo prorsus uoluptati eius ac
 libidini concedendum. Atām uero alendam

sapientibus et fratribus in maius semper augere
dam. Hec de illis heresibus que temporibus
memoratis a uitate declinantes cito extincte
sunt retulisse sufficient

36

Clemens sane hic cuius uoces adnotauimus
scribens aduersus eos qui nuptias sper-
nunt inter cetera et hoc dicit. An et apostolos imp-
bant. Petrus etenim et philippus. et uxores habu-
erunt. et filias etiam uiris nuptiis dederunt.
Sed et paulum non tedit apostolum in quadam epistola
sua mentionem et salutationem facere comparis sue.
Quam se ideo negat inducere. ut ad predicandum
euangelij expediri fiat. Verum quoniam de necis fer-
rimus mentionem. absurdum non erit. Aliam
quoque eius memorabilem narrationem proferre
quam in uisus eiusdem operis libro ita inseruit. Aut
inquit beatus petrum cum uidisset uxorem suam
duri ad passionem gaudium esse electionis gratia
ac regressionis ad propriam domum et exclamasse
post eam cum diceretur. ac proprio nomine compellat.
Etenim dixisse. O domine memeto domini. Talia erant
sorum coniugia. tam perfecta sunt affectio beatorum

37

Sicut quia de uite exitu petri uel pauli iam
in superioribus explanauimus. Sed et tempus
iohannis quo uita extellit ex parte iam diximus. nunc
etiam de loco quietis eius finem fidem poliarantis
ephesini episcopi edore conueniens puto. hoc etenim
poliuitates uictori episcopo urbis rome scribens et ip-
sius et philippi apostoli. ac filiarum eius prout meminit
dicens sicut iam superius inseruimus quod magis